

QUADERN 1

FEMINISME DE CLASSE

CRÈDITS

Edita: **Endavant (OSAN)**

Editat el maig de 2017

Seus nacionals

La Barraqueta

c.Tordera 30, baixos, 08012 Barcelona

Racó de la Corbella

c. Maldonado 46, baixos, 46001 València

www.endavant.org

Llicència Creative Commons

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons

SUMARI

05 **Volem una república feminista i socialista als Països Catalans**
Per Maria Colera, militant d'Endavant OSAN

14 **Independència i feminisme de classe, una qüestió de poder.**
Per Ainhoa Etxaide, secretària general de LAB

20 **Escòcia: feminisme i independència.**
Per Jenny Morrison, representant de RISE

25 **Deute, sobirania i feminisme. Per un impagament feminista del deute.**
Per Iolanda Fresnillo, membre de la Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute.

31 **Sobirania i treball (re)productiu**
Per Elena Idoate, economista del Seminari Taifa.

45 **Lluita feminista i TTIP**
Per Carme Murias, activista de la campanya No al TTIP.

53 **Sobirania sobre el propi cos.**
Per Georgina Monge, militant de Justa Revolta.

Aquesta publicació recull les intervencions de la Jornada de Formació sobre Feminisme organitzada per Endavant OSAN el 19 de novembre de 2016 al CC La Violeta del barri de Gràcia de Barcelona. La jornada, que va aplegar més de 150 participants, es va centrar en debat sobre independència, feminisme de classe i sobiranes. Des d'Endavant OSAN creiem que la construcció d'una proposta i d'un programa polític revolucionari passa incontestablement per definir i caracteritzar que significa el socialisme feminista avui i ara, als Països Catalans del segle XXI. És per això que l'edició de les intervencions de la jornada volem que sigui una aportació i una eina més per al debat.

VOLEM UNA REPÚBLICA FEMINISTA I SOCIALISTA ALS PAÏSOS CATALANS

Per Maria Colera, militant
d'Endavant OSAN

En l'actual conjuntura en què tant es parla de la possibilitat de construir una república, es més necessari que mai que les dones treballadores ens organitzem i exigim per al nou país un model econòmic, polític, social i cultural radicalment diferent a l'actual, per tal que tot aquest procés no quedi en un canvi d'elits que perpetuï la històrica discriminació de les dones i es deixi intacte l'actual sistema d'explotació capitalista, sostingut, en gran mesura, sobre les esquenes de les dones.

És per això que entenem que l'emancipació de les dones és incompatible amb la reivindicació d'«Un país normal», plantejada per Òmnium Cultural a través d'una recent campanya i subscrita, entre d'altres, per l'expresident Mas, el qual, en una intervenció realitzada davant el Consell Nacional de Convergència, va subratllar la voluntat «de ser un país normal i viure tranquils», des de la tranquil·litat que atorga el saber-se segur i protegit en la seva pell d'home de classe benestant.

No hi ha cap país al món on les dones visquem tranquil·les i no estiguem sotmeses a la normalitat de la violència i de la dominació patriarcal. I és aquesta normalitat patriarcal la que des del feminisme combatim hem de confrontar, mitjançant la impugnació d'un sistema econòmic i polític que, des de la seva normalitat patriarco-capitalista, normalitza un estat de coses en què:

- 26 dones han estat assassinades en el que va d'any [novembre 2016] per l'únic fet de ser dones, a conseqüència d'una violència masclista que impregna totes les esferes de la nostra vida.
- Segons un estudi recentment publicat per Iolanda Fresnillo, Sergi Cutilas, Juli Carrere i Maria de la Fuente, a partir d'un informe elaborat per Comissions Obreres de Catalunya, la meitat de les dones del Principat (el 49,7 %) viu en allò que eufemísticament s'anomena «risc de pobresa».
- El salari brut anual mitjà de les dones a Catalunya és 7.000 € inferior al dels homes (20.324,88 € vs. 27.447,71 €).

Res d'això passa perquè «Espanya ens roba», sinó perquè el sotmetiment i

l'opressió de les dones és funcional al sistema capitalista que regeix les nostres vides i que ni l'independentisme ni el feminisme transversals —és a dir, interclassistes— aspiren a transformar, ja que el que volen és ser «un país normal», és a dir una «democràcia» burgesa i d'ordre que no trastoqui les relacions de producció ni modifiqui les relacions de poder que possibiliten i perpetuen la discriminació cap a les dones.

Abundant en aquesta aposta per un «país normal», Artur Mas, en una entrevista realitzada per la cadena estatunidenca ABC, va afirmar que «una Catalunya independent estaria al mateix nivell que Dinamarca». Aquest país que tot sovint se'ns presenta com a model de referència,

- Té la més alta taxa de prevalença de violència física i sexual contra les dones d'Europa, segons un estudi publicat per l'Agència de la Unió Europea per als Drets Fonamentals.
- Amnistia Internacional, en un informe de 2008, va titllar la legislació danesa sobre violència sexual com a «incompatible amb les normes internacionals de drets humans».
- Segons un enquesta realitzada el 2010 per l'Eurobaròmetre, el 71% de la població danesa estava d'acord en què «el comportament provocatiu de les dones» està en l'origen de la violència contra les dones.
- Per no parlar del fet que Dinamarca és una monarquia, amb un veronyant passat colonial.

El fet de no considerar els aspectes relacionats amb la violència i les condicions d'existència que afecten les dones a l'hora de valorar la idoneïtat de països, polítiques o referents naturalitza i normalitza el sotmetiment de les dones. Per aquest motiu, nosaltres no volem ser un país normal, ja que la normalitat, la norma de tots els països capitalistes, està lligada a la pobresa, a la discriminació i a la violència cap a les dones. Insistim: no volem ser un país normal, a les dones un país normal no ens serveix de res, el que volem i necessitem és construir una república feminista i socialista, en què les dones no estiguem sotmeses a cap amo, a cap marit ni a cap monarquia opusiana.

I diem que per garantir l'alliberament de les dones cal construir una república feminista que necessàriament també haurà de ser socialista, perquè entenem que l'opressió patriarcal és funcional al capitalisme: ambdós sistemes d'opressió conformen les dues cares d'una mateixa moneda, de manera que la supervivència del capitalisme està totalment lligada a l'explotació de les dones.

A les dones no ens sotmeten perquè ens tenen mania, sinó perquè la nostra submissió és necessària perquè el capital pugui reproduir la seva força de treball de manera gratuïta i perquè les dones constituïm un exèrcit de reserva al que hi pot recórrer per pressionar els salaris a la baixa. La no explotació de les dones comporta una disminució de la taxa de guany capitalista, ja que si s'haguessin de pagar a preus de mercat totes les tasques de reproducció que les dones fem de manera gratuïta (tenir cura de les criatures, de les persones grans, planificar, comprar, cuinar, netejar, donar suport emocional...), s'haurien d'augmentar els salaris tant com per poder costejar els serveis fins llavors gratuïts, la qual cosa faria que el marge de benefici —la plusvàlua que els capitalistes s'embutxaquen a costa nostra— es veiés reduït, i això va en contra de la raó de ser d'aquest sistema basat en l'increment constant del benefici i de l'acumulació.

En aquesta lògica s'insereix l'actual ofensiva mundial contra les dones que fa servir la violència com a instrument per l'avenç de les relacions de producció capitalistes de la mà de la globalització imperialista, i que té com a conseqüència la devaluació de les vides i treballs de les dones. Un dels exemples més paradigmàtics i coneguts del que algunes feministes titllen de «guerra de baixa intensitat contra les dones» el trobem a Ciudad Juárez -a la frontera entre Mèxic i els Estats Units-, on s'està utilitzant el terrorisme patriarcal en forma de femicidi per domesticar la mà d'obra femenina i per neutralitzar la resistència davant la instauració a les zones econòmiques especials del sistema de plantacions de l'era moderna, conegudes com a maquiles o maquiladores.

Com explica Silvia Federici, «el sotmetiment de les dones a formes particularment brutals de violència ha estat un element estructurant de la societat capitalista des dels seus inicis. El desenvolupament capitalista va començar amb una guerra —les caceres de bruixes dels segles XVI i XVII—, que va suposar un esdeveniment fundador de la societat capitalista». Sense tota aquesta violència inherent al sistema capitalista d'acumulació i desposseïció de les vides i treballs de les dones, destinada tant llavors com ara a domesticar-nos i disciplinar-nos, les dones no accediríem de manera suposadament voluntària a sostenir de manera gratuïta o semiesclava aquest sistema d'explotació.

A aquesta mateixa lògica respon, igualment, l'auge del neomasclisme, com a revers del neofeixisme i amb una funció anàloga a aquest de fer de punta de llança del neoliberalisme, en allò referit a la imposició de la dominació patriarcal.

Tot molt neo, però vinculat a la mateixa estratègia de tota la vida, de continuar

aprofundint en l'acumulació per desposseïció, que en la fase actual requereix de polítiques neoliberals de desmantellament dels serveis públics, inviàbles sense la redomesticació de les dones per tal que assumim les minvadíssimes tasques anteriorment gestionades des de les institucions, tasques que amb les retallades no desapareixen sinó que es traslladen a les llars. I és que quan tanquen llits als hospitals, quan es deixen de proveir places d'escola bressol o les residències de gent gran deixen d'estar subvencionades o la Llei de Dependència no va acompanyada de les partides necessàries per alliberar les dones de jornades infinites de cures, la salut de la gent no es veu miraculosament reforçada, ni les criatures s'emancipen prematurament, ni la gent gran i les persones dependents deixen de necessitar cures. El que ocorre és que totes aquestes tasques, que continuen sent necessàries per a la vida, són assignades a les dones. Les dones, però, no hi accedim de manera voluntària, sinó empeses per una violència consubstancial a, fundadora de i indispensable per al funcionament del sistema capitalista patriarcal.

Malauradament, és aquest el model de nou país pel que aposta el sobiranisme transversal-interclassista, en tant que no propugna una transformació radical del sistema de relacions capitalistes sobre el que se sustenta la violència i explotació contra les dones. És per això que, des de la constatació de la incompatibilitat entre el manteniment del sistema capitalista patriarcal i la emancipació de les dones, nosaltres contraposem com a alternativa a aquest sistema de misèria, la construcció d'una República feminista i socialista.

Davant d'aquesta tessitura, el feminisme mainstream, liberal o de concertació no planteja cap solució veritablement emancipadora per al conjunt de les dones treballadores, ja que només fa que proposar mesures lligades a les polítiques de representació (drets formals i polítics) i de reconeixement (drets simbòlics i culturals), sense confrontar, però, les causes estructurals i materials a l'origen de la discriminació de les dones. Un feminisme deslligat de l'exigència de la distribució de la riquesa i que no opera dins la lògica de la lluita de classes, reproduïx el blanquejament que del capitalisme fa la socialdemocràcia —amb les seves mesures adreçades a fer del capitalisme un sistema més amable—, ja que l'únic que pot oferir-nos aquest feminisme és igualtat d'oportunitats... tant per ser explotades com explotadores, sense tocar, en cap cas, les relacions socials de producció que generen les desigualtats.

Aquest feminisme no vinculat a la defensa dels drets de les dones treballadores acaba vetllant per qüestions que afecten exclusivament a les dones de les classes dominants, com és el cas de la reivindicació del trencament del sostre de vidre, tot i que els problemes del gruix de les dones no es concentren en

la cúspide de la piràmide sinó en la base, i estan causats en gran mesura per aquelles mateixes dones que ens demanen sororitat per ascendir en l'escala des de la qual ens seguiran explotant.

Alexandra Kol-lontai ja va denunciar l'ordre de prioritats que regeix les feministes burgeses, les quals, en les seves paraules, «busquen la igualtat en el marc de la societat de classes existent, de cap manera ataquen la base d'aquesta societat. Lluiten per privilegis per a elles mateixes, sense qüestionar les prerrogatives i privilegis existents». En vista d'aquest conflicte d'interessos ens hem de preguntar, com ja fes la mateixa Kol-lontai «si un moviment unitari de dones és possible en una societat basada en les contradiccions de classe». [Val a dir, d'altra banda, que aquestes dues consideracions són aplicables a tota l'estratègia del «procés»].

El que està clar, en qualsevol cas, és que tota aposta pretesament feminista que no tingui en compte les contradiccions de classe només farà que reproduir-les. Per això parlem de feminisme de classe. De classe treballadora, és clar. Perquè el feminisme mainstream també ho és, de classe: està alineat amb els interessos de la classe dominant i és, per tant, un feminisme, bé voluntàriament, bé involuntàriament, al servei dels interessos de les classes responsables de la precarització i empobriment de la vida de les dones.

D'altra banda, les dones conformem el 51 % població, però el 70 % de pobres del món són dones i, segons dades de l'ONU, només l'1 % de la riquesa mundial està en les nostres mans malgrat que suposem el 40 % de la mà d'obra mundial i que les tasques de reproducció recauen molt majoritàriament sobre les nostres esquenes. Així doncs, veiem que com deia Flora Tristán, «les dones som les proletàries del proletariat», per pura lògica la socialització de la propietat i gestió dels mitjans de producció, la redistribució de la riquesa que nosaltres també produïm però que de cap de les maneres se'ns retorna, així com la socialització de les tasques de reproducció, és a dir, el socialisme, no pot sinó beneficiar a les més desposseïdes com som les dones i és l'única alternativa política que ens permetrà gaudir d'una vida digna. És per això que apostem per la construcció d'una república feminista, i socialista.

A més a més, cal tenir en compte que, històricament, els avenços més importants i substancials cap a l'emancipació i la sobirania de les dones han vingut sempre de la mà de processos revolucionaris socialistes, que han apostat per anar més enllà de la consagració legal de la igualtat formal que ofereixen els sistemes burgesos, per oferir millores de les condicions materials de vida al conjunt de les dones treballadores. En trobem nombrosos exemples, com ara:

- La Revolució russa de 1917 va ser el moment en la història en què més dones van accedir a més drets: primera constitució del món a reconèixer la igualtat plena entre dones i homes; legalització de l'avortament, lliure i gratuït (ja que com sabem si no és gratuït no és lliure i esdevé un privilegi per qui se'l pot pagar); instauració de les baixes maternals; creació d'una xarxa nacional d'escoles bressol; dret al sufragi universal actiu i passiu; aprovació el 1918 del Codi de Família més avançat de la història tant per l'època, com per avui dia en molts sentits...
- Segona República espanyola entre 1931 i 1939: llei del divorci; legalització de les unions lliures...
- Generalitat republicana de Catalunya: aprovació de la majoria i habilitació d'edat en igualtat per a dones i homes; llei sobre la capacitat jurídica de les dones; decret de legalització de la interrupció de l'embaràs; creació de l'Escola de Maternitat Conscient...
- Vietnam del Nord, 1946: llei sobre el matrimoni i la família, que abolia la poligàmia; creació de la Unió de Dones per a l'Emancipació de la mà del Partit Comunista i incorporació dels drets de les dones com a punt fonamental de la seva plataforma política contra el colonialisme francès i l'imperialisme yanqui...
- Burkina Faso, Revolució d'Agost, 1983, liderada pel revolucionari marxista Thomas Sankara: establiment de quotes en càrrecs governamentals; prohibició de la poligàmia i del matrimoni forçat; prohibició de l'ablació de clítoris; obligació dels marits a entregar la meitat del salari a les seves esposes...

Traslladant-nos a l'actualitat, la Constitució d'Equador aprovada en 2016 ens ofereix un exemple interessant en la línia que apuntàvem. Cal destacar, igualment, que es tracta de la primera constitució del món que, allunyant-se de la falsedat de la igualtat entre dones i homes que promulguen tots els tractats, constitucions i convenis de caire liberal, que afirmen, de manera fal·laç, que les dones i homes naixem amb igualtat de drets, parteix de la constatació d'una situació de desigualtat, que l'Estat està obligat a pal·liar.

Art. 65.- L'Estat promourà la representació paritària de dones i homes en els càrrecs de nominació o designació de la funció pública, en les seves instàncies de direcció i decisió, i en els partits i moviments poli-

tics.

Art. 70.- L'Estat formularà i executarà polítiques per aconseguir la igualtat entre dones i homes, a través del mecanisme especialitzat d'acord amb la llei, i incorporarà l'enfocament de gènere en plans i programes, i brindarà assistència tècnica per a la seva obligatòria aplicació en el sector públic.

Art. 108.- Els partits i moviments polítics [...] [hauran de tenir una] conformació paritària entre dones i homes a les seves direccions.

Art. 171.- Les autoritats de les comunitats, pobles i nacionalitats indígenes exerciran [...] amb garantia de participació i decisió de les dones.

Art. 324.- L'Estat garantirà la igualtat de drets i oportunitats de dones i homes en l'accés a la propietat i en la presa de decisions per l'administració de la societat conjugal.

Art. 331.- L'Estat garantirà a les dones igualtat en l'accés al treball, a la formació i promoció laboral i professional, a la remuneració equitativa, i a la iniciativa de treball autònom. S'adoptaran totes les mesures necessàries per eliminar les desigualtats.

Art. 332.- Es prohibeix l'acomiadament de la dona treballadora associat a la seva condició de gestió i maternitat, així com la discriminació vinculada amb els rols reproductius.

Art. 333.- Es reconeix com a tasca productiva el treball no remunerat d'autosustentació i cures personals que es realitza a les llars. L'Estat [...] impulsarà la corresponsabilitat i reciprocitat d'homes i dones en el treball domèstic i en les obligacions familiars.

De cara a la construcció d'una nova república que aspiri a respondre a les nostres necessitats i demandes, és del tot necessari partir del reconeixement explícit de la discriminació estructural de les dones, ja que si es legisla i intervé políticament com si aquesta discriminació no fos estructural tota acció política derivada d'aquesta miopia de gènere no farà sinó perpetuar la discriminació i opressió masculistes. Per tant, la nova república haurà de partir del reconeixement del caràcter estructural de l'opressió patriarcal i de les violències masculistes i de la seva vinculació amb el sistema capitalista, per tal de poder plantejar alternatives realment emancipadores per a les dones catalanes.

Aquest hauria de ser el marc en el que s'hauria de situar qualsevol proposta que aspiri a una emancipació real, és a dir, a una emancipació lligada a l'alliberament tant de gènere com de classe, tenint ben present en tot moment que és impossible ser dones lliures dins d'un sistema basat en l'esclavitud del salari i en una societat de classes... I ara, a partir d'aquest marc, caldria traçar el full

de ruta o programa polític feminista que ens permeti fer de la independència una eina per canviar-ho tot. Aquestes jornades responen precisament a aquesta voluntat d'anar omplint de contingut i de concreció programàtica l'aposta per la construcció d'una nova república de caire feminista i socialista, i veritablement sobirana.

Tenint en compte que les estructures de contrapoder prefiguren les formes de poder que acaben prevalent i que l'estat reproduïx allò que és hegemònic en la societat, és necessari començar des de ja a traçar un programa polític feminista, amb mesures concretes adreçades a abolir la desigualtat i el sotmetiment que les dones patim, per tal que aquestes propostes polítiques esdevinguin hegemòniques i ens permetin articular un contrapoder amb capacitat de fer-les efectives. Apuntem, de manera molt resumida, unes poquetes propostes en aquesta línia, que caldria, en tot cas, desenvolupar en més detall, però que entenem que haurien de constituir eixos que la nova república i la nova constitució haurien d'incorporar de manera ineludible:

- Garantir la vida de les dones ha de ser una prioritat absoluta, ja que si no estem vives no podem accedir a cap dret. Les dones hem de tenir garantida una vida lliure de violència masclista.
- Acabar amb l'esclatxa salarial. Vivim en una societat en què s'ha normalitzat l'esclatxa salarial i no es problematitza el fet que ens paguin menys per la mateixa feina, que les dones estiguem concentrades en les feines menys remunerades o que la feminització de sectors econòmics comporti un empitjorament de les nostres condicions laborals.
- Gestió pública de les tasques de reproducció, a través de menjadors col·lectius, escoles bressol, casals d'infants, casals d'àvies, bugaderies públiques... Hem de tendir cap a la desprivatització del consum, per tal de descarregar les dones de feina i reduir, alhora, l'impacte ecològic del consum privat.
- Els serveis essencials (ensenyament, sanitat, cultura, transport, habitatge...) han de ser de gestió exclusivament pública i sense afany de lucre, per tal de resultar accessibles a moltes dones pobres que actualment no hi poden accedir.
- Nacionalització dels sectors estratègics, com a via per a combatre la «pobresa energètica» a la que es veuen abocades moltes dones pobres.
- Formació específica per a la despatriarcalització del conjunt de la so-

cietat, per tal de combatre segles d'adoctrinament patriarcal.

- Centralitat a la reproducció de la vida com a principi rector de tota política i prioritització del manteniment de la vida en contraposició a la destrucció de la vida a la que condueix l'acumulació i sobreproducció a la base del capitalisme.
- Bicefàlia en tots els càrrecs i paritat en tots els òrgans i espais de representació. Perquè si les dones no hi som els nostres interessos no es veuen representats ni defensats.
- Creació d'un Consell d'Estat Feminista, com a interlocutor social, amb el mateix rang del que gaudeixen els sindicats, amb els quals es consensua o contrasta les polítiques laborals, per exemple. Aquest consell s'encarregaria de fer seguiment de totes les polítiques que afectin les dones, és a dir, de totes les polítiques, per valorar en quina mesura són favorables o desfavorables als nostres interessos.

Totes aquestes reivindicacions no es materialitzaran només per enunciar-les, sinó que cal repolilitzar el moviment feminista, allunyar-lo del que Theresa Ebert anomena «feminisme lúdic» i del feminisme postmodern —que abandona la realitat objectiva i les condicions materials de vida de les dones com a àmbits d'anàlisi i d'intervenció polítiques, per traslladar el camp de batalla a l'esfera merament discursiva— i rescatar-lo de l'acadèmia i de les expertes i professionals, per tal de posar aquest moviment sota la direcció de les dones treballadores, de manera que les nostres demandes esdevinguin hegemòniques i que el moviment feminista adreci la seva lluita i la seva organització a conquerir l'emancipació de les dones treballadores.

És en la necessitat de «repolilitzar» el feminisme i d'omplir de contingut la reivindicació d'una república feminista on s'insereixen aquestes jornades, organitzades amb la voluntat d'oferir diferents aportacions amb vistes a l'articulació d'un bloc feminista potent, combatiu i amb capacitat de marcar l'agenda de la lluita per la independència dels Països Catalans, tot donant centralitat als drets de les dones en el procés de construcció de la nova república catalana.

En conclusió: no volem ser un país normal. Volem crear una anormalitat en què la reproducció de la vida, d'una vida digna que pagui la pena ser viscuda per totes i tots, estigui al centre de totes les decisions i mesures polítiques; una anormalitat en què les dones tinguem existències autònomes, plenes i exemptes de violència tant física com econòmica. En definitiva, volem i necessitem fundar la República Feminista i Socialista dels Països Catalans.

INDEPENDÈNCIA I FEMINISME DE CLASSE. UNA QÜESTIÓ DE PODER.

Per Ainhoa Etxaide, secretària general de LAB

El capitalisme és incompatible amb viure una vida digna. Una vida en la que si volem aconseguir els recursos suficients per a viure, no hàgim de ser explotats. Una vida en la que no se'ns permeti explotar per consumir més del que necessitem, quan en aquest consum en realitat el que hi estarem buscant és poder i estatus social. El capitalisme, a més, és un sistema insostenible, perquè a diferència de l'avarícia del capital, els recursos de la terra són limitats.

Això ho compartim una gran majoria. I tenim raó. Però en canvi, es veu més propera i probable la destrucció del món pel model de desenvolupament imposat pel capital que l'esfondrament del sistema capitalista. Per transformar la realitat, tenir raó no és suficient; cal tenir poder.

Hi ha alternativa al capitalisme: construir un sistema posant la vida de les persones al centre. Un sistema pensat, organitzat i desenvolupat per garantir una vida digna per a totes les persones.

Jo entenc per vida digna una vida en la que aporto gràcies al meu treball, en la que es reconeix el valor polític i social de la meva aportació. I en la que aquesta aportació es tradueix en recursos econòmics, en drets laborals, socials i polítics. Entenc per vida digna aquella vida en la que treballo pel desenvolupament del meu entorn polític i socioeconòmic, i tinc temps suficient (i possibilitats reals) per desenvolupar-me com a dona. Perquè ni he nascut per treballar, ni crec que el treball em realitzi com a persona.

L'objectiu del socialisme és superar l'explotació; instaurar un sistema sense explotats ni explotadors. Ha estat i segueix essent l'alternativa al capitalisme. Però sincerament, crec que el que jo entenc per vida digna tampoc és possible en el socialisme històric que hem reivindicat i intentat plasmar fins ara en la nostra lluita política diària.

Vivim en un context d'hegemonia del capital. Una hegemonia traduïda en poder unilateral per a gestionar totes i cadascuna de les crisis del sistema. Hem d'oferir alternatives a la societat, confrontar-nos ideològicament amb el capitalisme.

Però crec que per a poder-ho fer hem d'actualitzar el projecte socialista.

En segon lloc, penso que el socialisme no pot convertir-se en la terra promesa. És hora de dibuixar la transició cap a aquest altre sistema que ens permeti construir un nou model de societat. Ho necessitem per a definir estratègies polítiques amb les que actuar en allò concret, en les diferents conjuntures i fases del procés, conscients que això serà un camí llarg, complex i complicat.

Però on vull posar l'accent és en la necessitat de disputar el poder al capital. No és possible generar una nova realitat política i social sense recuperar espais de poder, sense posar límits a la capacitat decisòria del poder econòmic sobre les nostres vides. Necessitem estratègies reals i eficaces que facin de la societat el subjecte determinant a l'hora de decidir sobre tots els aspectes que afecten el nostre present i el nostre futur.

I partim d'una afirmació determinant: les dones som la meitat d'aquesta societat que volem empoderar. Empoderar les dones al capdavant donarà la capacitat de decidir al conjunt de la societat; però alhora qüestionarà des del principi el poder o l'estatus individual dels homes en aquesta societat.

Tres claus per a l'actualització del projecte socialista

El feminisme. Perquè és una ideologia transformadora i garantia d'un projecte polític pel conjunt de la classe treballadora, homes i dones.

Però no es tracta d'afegir reivindicacions o propostes del moviment feminista a l'ideari socialista. Es tracta de superar el dèficit estructural del socialisme històric en els seus plantejaments més bàsics. Per exemple, la tendència a limitar la lluita capital-treball a una disputa de la renda en el mercat laboral mitjançant la lluita per un treball digne. Tenint en compte que una gran part de les dones viu i sobreviu fora del mercat laboral, aquesta no és una estratègia que les interpel·li.

Un petit incís abans de passar a la següent afirmació. Crec que parlar de feminisme com si fos una ideologia uniforme i monolítica relativitza (o frivolitza) la seva veritable dimensió, complexitat i diversitat. De totes formes, estic segura que debatre sobre el socialisme des de qualsevol de les teories feministes serviria per abordar la seva actualització, tot i que és cert que només el feminisme de classe busca resoldre les deficiències del projecte socialista.

L'independentisme. La lluita per la sobirania és quelcom que compartim els que volem fer realitat el projecte socialista, tinguem estat o no, perquè a dia d'avui tenir un estat propi no garanteix ni la sobirania ni el poder suficient per transformar el sistema. En què resideix la sobirania de l'estat? En la seva capacitat real per desenvolupar un model socioeconòmic propi i autònom, i en la capacitat de decidir sobre el sistema i el seu desenvolupament.

Els moviments independentistes som els que hem avançat més en la lluita per la sobirania, concretant-ho en la disputa pel dret a decidir. Però queda molt camí per recórrer si volem basar els nostres processos de transformació en aquest dret.

En primer lloc, hem de concretar que és el dret a decidir sobre tot. Si el dret a decidir no arriba a l'àmbit laboral, no disposa el control democràtic de l'economia en la societat, no permet la participació efectiva dels i les treballadores en les polítiques socioeconòmiques, no estarem traslladant el poder del capital a la societat.

En segon lloc, és necessari que el poble decideixi lliurement i democràtica. En aquest sentit, s'obvia massa sovint que la precarietat és un sistema de dominació que ens impedeix ser lliures a l'hora de decidir. La pobresa, l'exclusió social, la inseguretats laboral, la dependència... són incompatibles amb el dret a decidir.

I, en tercer lloc, és una constatació que les estratègies actuals de dret a decidir no garanteixen ni contemplem l'accés a aquest dret per part d'una majoria de dones. Per decidir lliurement s'han de garantir unes condicions materials suficients i s'han de contemplar les dificultats específiques de les dones a l'hora de participar de la vida pública. Ambdós debats són aliens a la majoria de les dinàmiques a favor del dret a decidir.

L'ecologisme. No podem equiparar qualitat de vida amb capacitat de consum; ni podem basar la possibilitat de generar riquesa i benestar social en la capacitat de produir sense límits. Hauríem de parlar ja obertament de la nostra aposta pel decreixement, juntament amb el repartiment de la riquesa i el treball. I, sens dubte, donar-li el valor que té al reconeixement polític i econòmic de la tasca de cures. Una alternativa real seria convertir en pilar d'un nou model de desenvolupament allò que avui és la major font de precarietat per a les dones.

La construcció d'un estat propi serà el resultat d'un llarg camí que fa dècades que vam començar a recórrer tant el País Basc com els Països Catalans. Que els nous estats siguin socialistes dependrà de la caracterització d'aquests processos d'emancipació. Si a més pretenem que l'estat basc i l'estat català siguin feministes, hauríem de començar a concretar què li dona aquest caràcter a un estat. I, sobretot, què demanem des del feminisme als processos polítics en marxa.

Podem dir que un estat té un caràcter feminista quan assumeix com a pròpia la necessitat de superar el sistema patriarcal. I, en conseqüència, converteix en polítiques d'estat les demandes que des del moviment feminista fem per construir un model polític i social basat en la igualtat de drets i oportunitats.

Una política d'estat feminista seria el reconeixement polític i econòmic del treball de cures i la seva comptabilització al PIB. D'aquesta forma, el treball de cures podria suposar una via d'accés a drets socials i reconèixer, per tant, el dret a una pensió digna a les dones que mai han accedit al mercat laboral però que han treballat tota la seva vida.

Una política d'estat feminista seria el compromís per part de l'estat d'eliminar la bretxa salarial entre homes i dones implementant, mitjançant lleis vinculants, mesures concretes per superar la discriminació salarial.

Pel que fa a les demandes, una de determinant seria el reconeixement del moviment feminista com a subjecte del procés de transició cap a un estat propi. Ningú qüestiona el paper dels partits polítics per desenvolupar un procés d'alliberament nacional. Tots i totes coincidim en la necessitat de situar les institucions al servei del procés de canvi. També coincidim en que és necessari la participació dels sindicats per tal que la classe treballadora participi activament. La capacitat que pugui tenir un procés d'alliberament nacional de fer propostes reals a la meitat de la societat dependrà de la participació del moviment feminista en aquest procés.

La segona demanda seria la concreció del programa feminista del procés. La concreció dels compromisos que s'assumeixen com a part del procés i que es converteixen en continguts bàsics del procés. Això és una cosa que les dones haurien d'exigir, però en la que el moviment feminista hi té una part molt gran de responsabilitat. No podem demanar que s'assumeixi un programa que no-saltres mateixes no hem estat capaces encara de concretar.

Actualitzar el projecte socialista i definir la transició són dues qüestions que cal abordar des del feminisme. I per a poder-ho fer, cal reconèixer el moviment feminista com a subjecte determinant en aquesta tasca.

Però tornant al principi de la meua intervenció, per molt bé que fem les dues coses, i per molt raó que tinguem en el que fem, no serà suficient. Per transformar la realitat de les dones treballadores fa falta poder. Poder del que ens ha de dotar el fet de tenir un estat propi i sobirà. Poder del que disposarem si els nous estats dipositen en la majoria social treballadora la capacitat de decidir sobre el model polític, econòmic i social. Poder que arribarà a totes les dones si el procés d'empoderament ens hi involucra plenament al conjunt de les dones. El conjunt de les dones: aquesta hauria de ser la premissa a l'hora de dissenyar les estratègies feministes per a disputar el poder.

Que el feminisme és sinònim de disputa de poder és inqüestionable. És una ideologia que empodera les dones com a subjecte i impulsa estratègies per recuperar o ocupar espais de poder que ens corresponen i necessitem per avançar en les nostres reivindicacions. És veritat que cada vegada hi ha més dones en l'àmbit públic i en espais de poder com les institucions. Sense treure importància a aquest fet, la veritat és que fins i tot essent així, la realitat del conjunt de les dones no ha canviat. I en els darrers anys fins i tot s'ha deteriorat.

No es pot parlar d'empoderament de les dones sense tenir en compte la realitat socioeconòmica de la majoria de dones. Totes sabem que el risc de pobresa és major si ets dona, i es multiplica si ets mare soltera o pensionista. Som conscients (hauríem de ser-ho!) que pobresa i exclusió social són situacions totalment incompatibles amb la possibilitat d'empoderar-se. Tot i així, continuem sense donar a la lluita contra la precarietat la dimensió estratègica que té si parlem d'empoderar les dones col·lectivament.

La participació de les dones en l'àmbit públic és quelcom bàsic, imprescindible. Però té un límit estructural com a estratègia d'empoderament. El poder real està cada vegada més allunyat de les institucions, cada vegada més concentrat en mans privades. La participació institucional és un instrument que empodera si som capaços de transformar la realitat des de les institucions. Cosa que avui no és possible.

L'empoderament de les dones passa per la millora de les nostres condicions materials, per l'accés real a uns serveis públics de qualitat, per la possibilitat

real de desenvolupar un projecte de vida autònom. Qualsevol estratègia d'em-poderament hauria de basar-se en donar a les dones la possibilitat real de rebel·lar-se contra el paper i l'estatus a què aquest sistema ens vol condemnar. Per exemple, garantir la possibilitat d'organitzar-se i lluitar col·lectivament des del sindicalisme contra les condicions laborals que s'imposen a les dones en el sector de la neteja, el comerç les residències de la tercera edat, menjadors escolars, etc. El simple fet de poder organitzar-se i actuar col·lectivament em-podera aquestes dones tan individualment com col·lectiva.

Quatre conclusions per resumir aquesta intervenció:

- Tenir raó no és suficient. Cal tenir el poder per a transformar la realitat.
- Crear estats propis és l'alternativa més real davant d'un capital que garanteix el seu poder mitjançant els estats actuals.
- Els processos independentistes són els únics processos que poden oferir-nos la possibilitat de disputar el poder com a classe i com a dones.
- El feminisme de classe pot i ha de fer una aportació determinant per tal que els processos polítics oberts tant al País Basc com als Països Catalans ens donin la possibilitat a les dones de disputar poder i anar generant escenaris sobre els que avançar en les nostres reivindicacions com a dones treballadores.

ESCÒCIA: FEMINISME I INDEPENDÈNCIA

Per Jenny Morrison, representant
de RISE

La campanya per la independència de cara al referèndum del 18 de setembre de 2014 va anar evolucionant cap a un gran moviment de base contra l'austeritat. Tot i contenir elements clarament nacionalistes, una àmplia gamma de moviments i persones progressistes i radicals es van mobilitzar per la independència per tal d'aconseguir suport per a les idees d'esquerra. Entre aquests, moltes feministes es van or-

ganitzar per promoure les reivindicacions feministes i potenciar el paper de les dones al sí de la campanya per la independència.

Tot i així, després de la derrota de l'opció independentista, una gran part de la campanya pel sí va ser absorbida per l'Scottish National Party (SNP), el partit centrista i independentista que ocupa el govern autònom escocès.

Tot i que en els mesos immediatament posteriors a setembre de 2014 hi va haver un cert debat sobre com potenciar la representació de les dones en la vida pública i política, això ràpidament es va apagar i la reivindicació feminista, especialment el feminisme de classe, ha estat en gran mesura marginada.

Per tant, és important tenir en compte el desenvolupament de la campanya de 2014 per tal de reflexionar si els moviments independentistes poden ser espais on desenvolupar reivindicacions del feminisme de classe, i de quina manera fer-ho.

Els orígens de l'actual reivindicació independentista es troben en les diverses crisis econòmiques i polítiques que van sacsejar el Regne Unit durant la dècada de 1970. El pacte social després de la Segona Guerra Mundial, en què l'estat capitalista s'havia vist obligat a fer concessions a la classe obrera en forma d'estat del benestar, va topar amb l'estancament econòmic.

Al seu torn, la dècada de 1960 havia vist el sorgiment d'amplis moviments d'oposició, incloent el moviment d'alliberament de la dona i moltes altres formes d'activisme feminista en el moviment obrer i en les organitzacions de dones negres. Aquest moviment feminista dels anys 1960 i 1970 va ser objecte de moltes controvèrsies i contenia moltes ideologies diferents. Alguns sectors del moviment estaven vinculats a l'esquerra i van desenvolupar un moviment feminista socialista.

A més, les feministes socialistes negres van generar teoria i activisme que connectava el capitalisme, el patriarcat, el racisme i l'imperialisme. En vista d'aquesta revolta popular, les elits van començar a implementar reformes neoliberals com una manera d'aixafar l'oposició i reprendre l'acumulació capitalista. Tot i així, la imposició del projecte neoliberal també va tenir com a conseqüència col·lateral la galvanització de l'oposició a l'estat britànic a Escòcia.

El projecte neoliberal va començar a ser implementat de manera més dràstica sota el govern de Thatcher durant la dècada de 1980. Paral·lelament a la privatització i les reduccions en la despesa del sector públic, el neoliberalisme també va iniciar un atac concertat contra el moviment obrer organitzat. L'activisme feminista va viure una marcada desmobilització, malgrat algunes excepcions com ara l'organització de dones en suport de la vaga minera de 1984, d'un any de durada, o la campanya de Southall Black Sisters contra les deportacions, les restriccions a l'avortament o el racisme policial.

Tot i que Escòcia es va sotmetre a les mateixes reformes neoliberals que la resta del Regne Unit, Thatcher i les seves polítiques van ser àmpliament percebudes com a antiescocesas. En conseqüència, una àmplia aliança va començar a sorgir a Escòcia, en oposició a Thatcher i en favor de la descentralització i d'un parlament escocès finalment concedit després d'un referèndum de 1997. Tot i que la campanya per l'autonomia era una àmplia aliança progressista, el seu establiment no va trencar amb les potents polítiques neoliberals de l'estat britànic.

No obstant això, l'oposició de la campanya per l'autonomia als aspectes més conflictius de la política neoliberal va tenir com a resultat una disminució lenta però constant del suport al Partit Laborista i l'augment del suport a l'SNP. La victòria electoral d'aquest darrer es va produir el 2011 i va tenir com a resultat la convocatòria del referèndum d'independència.

Més enllà dels límits de la campanya oficial pel Sí impulsada per l'SNP, es van crear altres organitzacions de base. Entre aquestes hi havia Women for Independence (WFI), la principal organització feminista independentista. Tal com indicava el seu nom complet -Dones per la independència/Independència per les dones, WFI va ser fundada per desafiar el domini masculí i la manca d'anàlisi de gènere en el moviment independentista. Com a coalició àmplia i oberta a totes les dones, WFI és un espai no mixte que advoca per una major presència de dones en la vida pública. WFI va mobilitzar amb èxit un gran nombre de dones al voltant de la demanda d'igualtat en la participació i representació de gènere.

Tot i així, l'èmfasi en la importància de cridar a totes les dones a votar sí a la independència va contenir el desenvolupament de la protesta feminista dins dels límits tolerats per la campanya oficial pel sí. La voluntat de fer una crida generalista a «totes les dones» va tenir com a resultat la marginació de les dones de classe obrera, les dones de color i les dones trans.

Tenint en compte els límits de Women for Independence per a construir un feminisme de classe, moltes feministes van buscar altres maneres d'organitzar-se. D'altra banda, el procés de referèndum escocès va coincidir amb un ressorgiment del feminisme de base impulsat pels diversos moviments a tot el món que va sorgir l'any 2011, com els indignats de l'estat espanyol, la primavera àrab i el moviment Occupy dels Estats Units.

A Escòcia, la Radical Independence Campaign (RIC) era una coalició àmplia, i l'únic espai que va prendre una posició explícitament d'esquerres i de classe sobre la independència. No obstant això, RIC, com passa amb molts grups d'esquerres, va fer una integració limitada de les reivindicacions feministes.

RIC va implementar una política de 50:50 - és a dir que tots els càrrecs públics han de tenir almenys 50% de dones-. També va posar en valor públicament el feminisme i una condemna al capitalisme patriarcal. En aquest sentit, RIC estava sens dubte molt per davant de la resta de campanyes pel sí en termes de feminisme.

Però tampoc hi va haver una discussió sobre polítiques de gènere en profunditat, o sobre com el feminisme podria integrar-se millor en la línia política de RIC. La no existència d'un grup feminista formalment organitzat dins o fora de RIC va limitar la seva capacitat per construir un radicalisme feminista amb consciència de classe.

D'altra banda, el feminisme emergent a Escòcia tendia a centrar la seva acció en corregir el comportament individual i el llenguatge patriarcal al sí de l'esquerra. Per exemple, les feministes van crear consciència sobre la tendència continuada dels homes a parlar més o ignorar les contribucions de les dones en les reunions.

Mentre la transformació de la conducta ha estat sempre un objectiu del moviment feminista, l'enfocament gairebé exclusiu sobre aquest tema tendeix a enfosquir el fet que aquestes conductes són generades per les estructures patriarcales i capitalistes en lloc de ser el resultat dels prejudicis individuals. Aquest enfocament limitat va dur el feminisme a ser més reactiu que proactiu, i això va

fer fracassar l'opció d'aprofundir en clau feminista les campanyes del moviment independentista.

A la llum de l'èxit limitat en la construcció d'un feminisme de classe durant el referèndum, com s'han reconfigurat les estratègies feministes després de la campanya pel sí?

Hi ha una creixent presa de consciència dels riscos de subsumir l'organització anticapitalista en el moviment transversal independentista, de caire nacionalista. Si la independència no és reproduir l'estat britànic a escala escocesa, l'esquerra necessita evitar veure la campanya d'independència com el focus primari. En el seu lloc, hem de generar suport a les idees anticapitalistes, que després poden donar suport a la independència.

Les feministes anticapitalistes també han començat a organitzar-se i anar més enllà de l'enfocament restringit als comportaments individuals dels homes. A continuació esbossaré un seguit de projectes organitzats. No els llisto per ser els més importants, sinó com a part d'un debat en curs que vol anar més enllà de la discussió genèrica de qüestions de gènere per avançar en la construcció d'un feminisme anticapitalista des de la base. Aquestes no són necessàriament idees radicals en si mateixes, però poden conformar els inicis d'un moviment feminista anticapitalista més actiu que pot desafiar amb més èxit el feminisme tradicional en futurs referèndums.

- *Campanya «Better than zero».* A tot Escòcia milers de treballadors, especialment dones joves, immigrants i altres persones marginades, tenen contractes d'hora zero. Són contractes que no garanteixen unes mínimes hores de treball a la setmana. Aquests contractes generen una gran precarietat entre els i les treballadores. La campanya Better than Zero organitza manifestacions arreu d'Escòcia en contra dels empresaris que no ofereixen als treballadors condicions raonables de treball. El seu objectiu no és reemplaçar el sindicalisme tradicional, sinó oferir una forma addicional de pressió contra els responsables d'explotació, posant en relleu públicament les seves pràctiques a través de l'acció directa. Fins al moment, diverses empreses s'han vist obligades a canviar els seus contractes de treball i els termes i condicions generals per als treballadors joves.
- *Els drets reproductius.* Actualment a Escòcia l'avortament només és legal fins a la setmana 24 d'embaràs, i requereix el consentiment d'un metge. Les dones s'estan organitzant per exigir el dret a l'avortament lliure.

- *Free Pride.* Les manifestacions de l'Orgull LGTBI han estat progressivament mercantilitzades i sovint marginen aquelles persones que no són cis, blanques i homes gais. Free Pride està construint una comunitat LGTBI que té com a objectiu oposar-se a l'orgull mercantilitzat i que dóna suport a l'acció directa contra la deportació de persones LGTBI refugiades i/o immigrants.
- *Treball de cures.* El govern del SNP va prometre durant la campanya per la independència un servei de cures infantils universal i gratuït per als nens entre el seu naixement i la seva entrada a l'escola, que a Escòcia es produeix entre els 4 i 5 anys. Nosaltres estem actualment debatent com pressionar per tal que les cures universals i gratuïtes siguin per a tota l'etapa escolar. Això també implica un debat que desafia la idea que el treball de cures privat sigui la forma «natural» de funcionament.

★ ★ ★

DEUTE, SOBIRANIA I FEMINISME. PER UN IMPAGAMENT FEMINISTA DEL DEUTE.

Per Iolanda Fresnillo, membre de la Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute i Cooperativa Ekona

per a sotmetre les deutores.

Parlem de deuteràcia quan aquest poder s'utilitza per imposar polítiques en favor d'aquests creditors, d'aquells que ostenten el control dels capitals. Parlem de deuteràcia quan pagar esdevé més prioritari que cobrir les necessitats bàsiques de la població. Parlem de deuteràcia quan complir amb els requisits i les expectatives dels mercats és més important que complir amb els drets econòmics, socials i culturals de les majories populars.

En el context de la crisi del sistema capitalista a la perifèria europea, l'endeutament públic i privat han tingut un paper clau com a eines de desposseïció, com abans també el van tenir a la crisi del deute dels països empobrits (una crisi que encara està ben viva). Es desposseeix els pobles, les classes populars, de la sobirania política, econòmica, social, territorial i reproductiva.

L'aplicació de mesures d'austeritat imposades a través d'aquesta deuteràcia no només significa una pèrdua de drets socials i un augment de l'empobriment i les desigualtats, sinó també una intensificació de la càrrega del treball de cures i reproducció que assumeixen fonamentalment les dones. Davant de retallades i privatitzacions, són les cuidadores les que assumeixen aquelles responsabilitats que abans assumia l'estat.

Una desposseïció sistèmica

“Molts dels coneguts es van quedar a l'atur i es va començar a parlar d'exili econòmic. Van començar a abundar les persones que treballaven a l'economia informal, la venda ambulat,

l'elaboració de productes casolans de cuina. Per primera vegada a la meua vida vaig sentir parlar de les olles comunes i dels menjadors comunitaris. La meua mare, que era mestra, va passar de tenir 20 alumnes a la seua aula a tenir-ne 40 o més. Als hospitals van començar a dir que no hi havia llits, amb la qual cosa els malalts van començar a marxar a casa seva, entre ells la meua àvia. Les parròquies o les ONG van començar a fer tallers de monitores de salut i primers auxilis per a dones.

Al cap d'un temps algú em va explicar que tot això era culpa d'una cosa que s'anomenava deute extern i que estàvem davant d'un programa d'ajustament estructural, o sigui, reduir les despeses i augmentar els ingressos. Quan vaig ser més gran, l'explicació del deute extern no em bastava i vaig començar a preguntar”.

El text és de la Judit Muñoz Saavedra, de la intervenció que va fer a l'Octubre de 2007 a la Setmana d'Acció Global contra el Deute (i que va reproduir en el text “Mujeres y deuda externa: *“lo que damos y lo que nos quitan”*), recordant quan era nena i el seu Xile natal encara vivia sota la dictadura de Pinochet i sota el jou del deute extern. Es tracta d'un text que ens mostra de forma cristal·lina i molt vivencial com aquest mecanisme de desposseïció no és exclusiu de la crisi de la perifèria europea, sinó que és una problemàtica sistèmica i global.

El text resumeix també de forma molt gràfica com les conseqüències del deute, i, en especial, de les mesures neoliberals aplicades per fer-hi front, no són neutres des de la perspectiva de gènere (ni de classe o d'origen), de la mateixa manera que el propi sistema econòmic capitalista tampoc ho és. Una eina com el deute al servei d'un sistema econòmic profundament patriarcal aprofundeix aquest patriarcat.

Partint del fet incontestable que les dones estàvem en crisi molt abans de la crisi (a casa nostra i arreu, el sistema patriarcal genera una crisi permanent de cures i una situació sistèmica de desigualtats), sabem que la crisi econòmica i del deute ha servit per enfortir el patriarcat. Com diu Amaia Pérez Orozco, economista feminista, “la crisi provoca retallades de les polítiques d'igualtat i incrementa la desigualtat i el deute amb les dones, que sostenen la vida a través dels treballs de cura i no remunerats”.

La prioritat del pagament del deute i els seus interessos, sacralitzada a la Constitució Espanyola des de 2012, es fa clarament en detriment de les despeses

socials. Les retallades en els pressupostos públics s'han concentrat no només en àmbits que han suposat una desposseïció de drets socials i un increment del pes de tasques de cures sobre les dones, com dèiem abans, sinó també en sectors professionalment feminitzats. Així, mentre durant la fase inicial de la crisi s'ha donat una major pèrdua de llocs de treball entre la població masculina, especialment per l'impacte de la crisi en el sector de la construcció i, en menor mesura, de la indústria, altament masculinitzats, amb els anys està havent-hi un impacte important en el sector serveis, especialment en els serveis bàsics (salut, educació, serveis socials, serveis de cures...), altament feminitzat (com dèiem en part per l'impacte de les retallades del sector públic).

L'incompliment de la llei de dependència, molt vinculat amb el deute i la prioritització del seu pagament per sobre de les inversions socials, juntament amb la reducció d'ingressos familiars (per la congelació i reducció de salaris reals), implica un increment de tasques de cures a càrrec especialment de les dones i augmenta el número de dones cuidadores que deixen de percebre la prestació per ser responsables de la cura d'una persona dependent.

Altres mesures fiscals (la congelació del salari mínim, la reforma de l'IRPF – augmentant el pes sobre les classes populars-, l'augment de l'IVA, l'aplaçament de les millores de pensions de viudetat, o la congelació de pensions no contributives), deixen també les dones en una situació de major vulnerabilitat. Una vulnerabilitat que es veu clara en el cas de les persones que reben pensions contributives. De mitjana, les pensions contributives que reben les dones són de mitjana un 40% inferiors a les dels homes. Aquesta dada és especialment rellevant pel que fa a la pensió per jubilació, on la pensió contributiva mitjana per als homes és de 1.276 € i per a les dones de 716 euros; una diferència de 516 euros mensuals. Una congelació d'aquestes pensions té clarament un impacte molt més fort, doncs, sobre les dones.

Tot el que s'ha explicat anteriorment es refereix a l'impacte del deute públic i les mesures que s'ha pres per garantir-ne el pagament, però la deuterocràcia es dona també en l'àmbit privat. Així, el deute de les famílies, adquirit en la majoria de casos per cobrir un dret com l'accés a l'habitatge, ens converteix en esclaves d'un treball remunerat altament precaritzat. L'impacte del deute privat en la configuració de les nostres vides, i la dimensió de gènere del mateix, requeriria tota una anàlisi per si mateix que no desenvoluparem en aquest text, però que seria necessari abordar.

En conclusió, la vida digna de ser viscuda que volem no és possible sota deuterocràcia, ja que aquesta aprofundeix el patriarcat i les desigualtats de gènere.

Una deuterocràcia que incrementa el que algunes hem anomenat el deute de cures, que és el que la societat i el sistema econòmic acumula envers les dones pel treball no remunerat de cures i reproducció.

Com sortir de la deuterocràcia? Impagament feminista del deute

Que la crisi té una clara dimensió de gènere en relació als seus impactes és més que evident. Però també té una dimensió de gènere el que ens referim com a la “sortida” de la crisi, és a dir, quines polítiques i quin camí es prioritza de cara a fer front a aquesta crisi multidimensional que vivim.

Si la “sortida” és dona en direcció a reforçar un sistema econòmic basat en qüestions com la rendibilitat, la productivitat, la competitivitat i el creixement econòmic, i no pas en la centralitat de la sostenibilitat de la vida, aquesta suposarà un aprofundiment del sistema patriarcal. Si les polítiques per fer front a la crisi són “cegues” a les desigualtats de gènere, en realitat estaran aprofundint aquestes desigualtats i perpetuant el patriarcat.

En aquest sentit, quan plantegem alternatives per sortir de la crisi, no ho podem fer des d'una mirada enrere, quan les dones ja estàvem en crisi, aquí i arreu, sinó en direcció a la construcció d'un nou model econòmic i social que es basi en un sistema financer al servei de les persones, i un model de producció que “no ens costi el planeta” i que tingui en compte les aportacions de les tasques de cura i reproducció. Es tracta d'un model basat en relacions socials i laborals justes i d'igualtat que permetin garantir la vida digna que pagui la pena ser viscuda, tal i com ens proposava Amaia Pérez Orozco ja en les jornades “Viure en deuterocràcia” que vam organitzar a l'octubre de 2011 i que van suposar el naixement de la Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute.

Si ens situem en el plànol del conflicte capital-vida que planteja el sistema capitalista, les respostes a la crisi poden suposar una regeneració del sistema reforçant els interessos del capital (i reforçant, per tant, el patriarcat). O podem abordar la necessària desconstrucció del capitalisme com a únic camí per construir un futur que ens permeti guanyar el conflicte en favor de la sostenibilitat de la vida.

En aquest sentit, no qüestionar el deute públic, i desenvolupar polítiques de creixement econòmic per generar els recursos econòmics per poder-lo pagar, ens manté lligades, esclaves al sistema, el perpetua i fins i tot l'aprofundeix. És, a més, una proposta inviable de no ser per l'aportació de les dones a l'eco-

nomia a través del treball no remunerat de cures i reproducció. I és un camí absolutament incompatible amb “no carregar-nos el planeta”. Sortir de la crisi “refundant el capitalisme” vol dir, sí o sí, un aprofundiment de la crisi de cures, ambiental i social en què vivim les majories populars des de fa dècades.

En aquest sentit, plantejaments com la necessitat de renegociar o refinançar el deute, o aconseguir reduccions i quites, sense abordar-ne la il·legitimitat (dels deutes concrets i del sistema financer en general), permeten, en realitat, regenerar i reforçar el capitalisme financer. Una “sortida” que permeti reduir el pes del deute, per tornar a posar el comptador a zero (o a un nivell prou baix que el faci “sostenible”), i permetre que els mercats financers segueixin dominant les finances i polítiques públiques, és una “sortida” que perpetua la relació de poders actuals i, per tant, les desigualtats socials, econòmiques i de gènere.

Als antípodes de seguir mantenint la roda del capitalisme financer, hi hauria la proposta d’impagament del deute. Impagar per generar una situació de ruptura amb el sistema financer i l’actual correlació de poders, que permeti efectivament donar-li la volta al conflicte capital-vida. Un impagament que ens permeti definir i decidir quin model productiu, financer, monetari, energètic, alimentari, fiscal, laboral o reproductiu necessitem i volem, per així construir un futur desconnectades del domini dels mercats financers.

No pagar el deute per abordar aquest conflicte capital-vida i construir aquesta vida digna de ser viscuda, posant la sostenibilitat de la vida i les cures en el centre del sistema econòmic, polític i social, és el que podríem anomenar un “impagament feminista del deute”.

Un impagament del deute que no es plantegi com a eina per abordar el conflicte capital-vida en favor d’una vida digna per a les majories populars, no podrà ser feminista. Un impagament per tornar a posar el comptador a zero i reprendre les dinàmiques de creixement econòmic, competència, espoli de recursos i explotació laboral, que segueixi invisibilitzant el treball no remunerat de cures i reproducció, no serà mai feminista. Així mateix, un futur que no abordi la ruptura amb el domini dels creditors, dels mercats financers, no podrà mai posar la vida i les cures en el centre.

En definitiva, és impossible trencar amb el capitalisme i el patriarcat sota la deutocràcia, sense trencar amb el deute. Sense un impagament feminista del deute, no podrem construir una economia que posi la vida al centre i possibiliti una vida que pagui la pena viure. Però aconseguir la correlació de forces necessàries per fer viable aquest impagament feminista del deute no és cosa

fàcil.

La proposta de l'Auditoria Ciutadana del Deute va en aquesta direcció. Es proposa un procés d'aprenentatge col·lectiu, d'apoderament, de coneixement compartit sobre com hem arribat fins aquí per poder definir i decidir, des de baix, quines han de ser les vies de sortida i les alternatives. És un procés que necessàriament hem de fer des d'una perspectiva feminista i antipatriarcal, d'anàlisi integral del problema (el capitalisme). Plantegem l'auditoria com un procés que ens permeti analitzar de forma participada els impactes de gènere del sistema del deute però també del sistema econòmic en general, del model de gestió i política econòmica públiques, del model productiu, alimentari, energètic, reproductiu. Una anàlisi de gènere interseccional, que abordi també dimensions i desigualtats socials, de classe, d'origen (migrants), ambientals, culturals, econòmiques i polítiques.

Aquesta anàlisi col·lectiva, i des d'una perspectiva feminista, de la problemàtica del deute i tot el que l'envolta, ens ha de permetre acumular forces al voltant de la proposta de l'impagament feminista del deute i construir consciència col·lectiva del fet que no pot haver-hi sobirania ni vida digna en un sistema sota la dictadura del deute.

SOBIRANIA I TREBALL REPRODUCTIU

Per Elena Idoate, economista del
Seminari Taifa.

El col·lapse de la reproducció de la vida en el capitalisme patriarcal

De manera molt resumida, podríem explicar que el patriarcat és un conjunt de dinàmiques d'opressió que parteixen de la classificació binària dels gèneres i que estenen una divisió sexual del treball, sobre la qual es menysté, es desvaloritza, s'invisibilitza i s'espolia el treball de les dones. L'opressió de gènere travessa tots els àmbits socials i vitals. Se sustenta en el control dels cossos de les dones i en l'establiment d'uns rols de gènere, que ens inculca un conjunt de valors patriarcal que impregnen profundament les formes de viure, de sentir, de desitjar, de desenvolupar-nos a nivell cultural i emocional. Aquests rols patriarcal determinen el paper de la dona en tots els àmbits de la societat, menyspreant les nostres aportacions, creacions i pràctiques en terrenys com la ciència, la cultura, l'art, els esports, la comunicació, l'acadèmia,... i relegant-nos a unes posicions classificades com a secundàries, en la jerarquització patriarcal d'aquestes activitats, i mercantilitzant la feminitat des d'una òptica patriarcal.

Les dones patim barreres, obstacles i pressions socials, sovint invisibles i interioritzades. Si bé les expressions més impúdiques del masclisme ens arriben dels estaments de poder, com l'església, els polítics i les patronals, els rols patriarcal es configuren en els entorns de proximitat, com la família, les relacions sexoafectives, les amistats l'escola i la feina. Aquests rols socials ens constitueixen a les dones com a subjectes vulnerables, al marge i sense poder prendre part del relat de la història ni la concepció de les relacions socials. Les dones patim un conjunt de violències estructurals, que en la punta de l'iceberg es manifesten en la tortura i el feminicidi. El patriarcat, doncs, és un sistema d'opressió que ens afecta a totes les esferes de la vida. En aquest text, ens centrarem en els aspectes econòmics del patriarcat, i més concretament, posarem el focus sobre el treball domèstic.

Abans del capitalisme, hi ha hagut, en la majoria de societats, un procés històric de divisió del treball. Estem parlant de segles i segles en què, segons està documentat, les dones han estat disciplinades aquesta divisió de treballs i de

poder, i quan el capitalisme s'alça com a nou mode d'organització de la producció, pren aquesta base patriarcal de la societat. D'igual manera que l'acumulació originària del capital va ser un procés de desposseïció i privatització de recursos productius i de subsumpció del treball al capital, en què va ser imprescindible l'ús de la violència per a saquejar terres i recursos naturals, i disciplinar de la força de treball al treball assalariat, també va fer un procés similar amb la divisió sexual del treball. El capitalisme pren aquesta base patriarcal i la reconfigura com a mode de control¹.

Simultàniament, va tenir lloc la separació de l'àmbit social i tancament a l'esfera privada familiar de les tasques de cures i altres treballs de sosteniment i organització de la vida, i d'altra banda, l'assignació a les dones del rol principal de les cures. Maria Mies² explica que "l'estratègia de dividir l'economia en sectors visibles i invisibles no és nova en absolut, ha estat el mètode del procés d'acumulació capitalista des dels seus orígens. Les parts invisibles van ser excloses per definició de l'economia real. No obstant això, en realitat van constituir els fonaments de l'economia visible. Les parts excloses van ser les colònies internes i externes del capital: les mestresses de casa en els països industrialitzats i colònies a Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina".

En el capitalisme patriarcal, les tasques de domèstiques i de cures necessàries per la reproducció de la força de treball queden relegades a la família patriarcal i en mans de les dones, encarregades de la base material, és a dir, de la producció de béns i serveis, que satisfà les necessitats més bàsiques per al sosteniment de la vida. Són uns treballs que assegurin un flux continu de força de treball en les condicions que el capital requereix (salut, formació, edats, hàbits, disciplina...) i que, no obstant això, no està directament remunerat. En l'esfera de la producció es duu a terme una desposseïció del treball produït i no remunerat en l'espai domèstic perquè la força de treball es compra a un valor inferior a l'incorporat per les dones a la família patriarcal.

Així doncs, la divisió sexual del treball no és un simple repartiment de les tasques o les feines, amb la desigualtat en les relacions de poder dels homes i les dones dins la societat com a derivada, sinó que adquireix un nou estatus; es converteix en una opressió consubstancial, en un espoli que permet l'obtenció incessant d'excedents en l'esfera de la producció. Si bé el treball domèstic de reproducció de la força de treball es desenvolupa fora dels circuits de producció

1 Aquest procés ha estat àmpliament analitzat per Silvia Federici a "Calibán i la bruja", *Traficantes de sueños* (2010).

2 Maria Mies "Patriarchy and accumulation on a World Scale. Women in the International division of labour", *Zed Books* (2014).

i circulació de mercaderies, la seva funció és condició per a la continuïtat de l'acumulació del capital.

Al llarg del desenvolupament del capitalisme s'han anat modificant els sistemes d'organització del treball, de distribució de les mercaderies, els modes de consum i, també, el paper de la dona, com a resultat de la interacció de les forces socials i les dinàmiques tant materials, això és, la necessitat del capitalisme madur d'intensificar l'explotació i trobar nous àmbits d'expansió. El gruix del treball no assalariat que es realitza avui dia al món és desenvolupat per dones. A Occident, les dones que tenen una feina assalariada fan el 80% del treball no remunerat. En els casos en que elles dediquen més temps al treball assalariat i tenen més ingressos salarials, els homes no arriben a fer la meitat de les feines.

Actualment, a nivell general no hi ha coresponsabilitat en el treball domèstic entre homes i dones dins de la família, i la socialització mitjançant els serveis públics d'aquests serveis és parcial. En canvi, les dones han d'accedir a un salari per a elles i per a la seva família, no en poden prescindir, i no tenen el temps ni la disponibilitat –per molt que les dones flexibilitzen i allarguen les seves jornades i es carreguen d'intensitat de feina- per fer aquestes tasques amb tot el temps i esforç que requeririen. Això comporta que hi hagi mancances en les cures que necessitem, i un sobre esforç en les dones que les fem. Es tenen

menys fills però creix l'esperança de vida. En la crisi actual el mercat s'està replegant, oferint salaris més baixos i acomiadant a gent, la crisi de les cures és encara més intensa. I això està transvasant la responsabilitat de la reproducció de la força de treball a les famílies, i en elles, principalment a les dones. El col·lapse de les cures, doncs, és un fet intrínsec del capitalisme patriarcal.

Proposta estratègica contra el capitalisme: la Sobirania (re)productiva

Les economies del Sud d'Europa afronten a un context socioeconòmic molt complicat. Són l'escenari de l'epicentre de la crisi del capitalisme; pateixen un col·lapse econòmic en què es fa molt difícil restablir els nivells d'activitat econòmica capaços de generar els l'ocupació destruïda. Les estratègies d'un capitalisme que cada cop té menys possibilitats d'obtenir la rendibilitat suficient passen per reforçar l'explotació, la despossessió, l'extracció de la riquesa col·lectiva i expulsar cap a la família patriarcal la feina i esforç de la responsabilitat de la reproducció de la vida.

El règim d'acumulació sorgit de la crisi dels 70 que podem anomenar globalització neoliberal està mostrant signes d'esgotament. Signes que tenen molt a veure amb el col·lapse de l'estratègia de financiarització de l'economia que, en el marc dels països de l'OCDE, permetia nivells creixents de demanda i inversió malgrat la reducció salarial generalitzada. El col·lapse del crèdit i els ajustaments que se'n deriven posen en evidència una realitat de sobreacumulació de capital que està portant a una reestructuració del capitalisme molt agressiva sobre les condicions de vida del conjunt de les classes populars. A tot això s'afegeixen un alt nivell d'endeutament, que suposa una càrrega pesada per l'economia, i les dificultats que representa la pertinença a una zona monetària –l'euro– i una unió institucional –la Unió Europea– amb evidents deficiències.

En el transfons de la crisi econòmica i les estratègies del capital de restablir l'acumulació de capital, hi ha la incapacitat del capitalisme de fer front a la sobreproducció esdevinguda de la dinàmica expansiva intrínseca. El capitalisme global produeix, i podria produir, molt més del que pot vendre, i aquesta crisi de sobreacumulació no pot ser abordada en els paràmetres de la competitivitat i els beneficis privats. La producció creixent es troba en un context de rendibilitat de la inversió decreixent, i la fugida endavant que propicia la hiperfinanciarització, absorbint les plètore de capital, no pal·lien la situació.

La crisi com a purga de l'excés de capacitat productiva està duent a terme una devaluació del capital en què "els afectats estan sent països sencers en els que

s'ha condemnat a la misèria a les seves classes populars, petites empreses i autònoms, que han desaparegut. Els rescats de la Troika als països en bancarrota –Grècia, Portugal, Irlanda, l'Estat espanyol i Xipre, són part d'aquests mecanismes de destrucció productiva i sotmetiment, de recomposició de les fronteres del món productiu, veient-se, a més a més, expulsats del primer món. Mentre les empreses més grans recuperen l'activitat i els beneficis, absorbint en el procés a mitjanes i petites empreses, augmenta el nombre de milionaris i mil·lionaris amb un immens poder econòmic”.³ “L'economia mundial pateix des de finals de la crisi dels setanta unes taxes de rendibilitat i de creixement modestes, que els enginys neoliberal no aconsegueixen relançar. La crisi actual demostra els límits de l'agenda neoliberal i la incapacitat de generar un cicle d'acumulació mínimament sòlid”.⁴

Si d'una banda podem establir la hipòtesi que, en el futur, la vulnerabilitat afectarà a capes més grans de la societat, que s'agreuaran les problemàtiques com la insuficiència d'ingressos, la inestabilitat en l'obtenció de rendes salarials i l'empitjorament o exclusió de la provisió de serveis públics, i que es cronificaran les situacions més extremes de pobresa i atur; d'altra banda, també llencem la hipòtesi que la millora de les condicions de vida en aquest capitalisme senil i perifèric requeriran un projecte estratègic més enllà dels clàssics plantejaments de la socialdemocràcia. Les tradicionals fórmules de política econòmica expansiva són insuficients per a pal·liar la situació són uns simples apòsits incapaços d'aturar l'hemorràgia que el capitalisme suposa per a les classes populars.

Els programes econòmics de les esquerres socialdemòcrates actualment se centren en aturar l'austeritat i desplegar polítiques de despesa pública, que injectin demanda interna a l'economia i permetin cert nivell d'inversió en sectors productius d'alt valor afegit. En matèria laboral, es propugna una major penalització dels acomiadaments i el retorn a la negociació col·lectiva. I en la provisió de serveis essencials, que estan controlats per oligopolis i són font d'un enriquiment especulatiu per part dels agents econòmics que els controlen, s'aspira a interposar una major regulació al funcionament d'aquests sectors privats⁵. A més a més, les esquerres no estan formulant aquestes propostes amb prou contundència i la concreció dels plantejaments; es limiten a intentar obrir una escletxa del tot insuficient com per poder abordar una política de redistribució

3 Seminari Taifa “Informe 11. La desposesión de la vida cotidiana” (2016).

4 Josep Manel Busqueta, Ivan Gordillo i Pau Llonch “La independència en un capitalisme ingestionable (II)”, Crític.cat (17/12/2015).

5 Vicenç Navarro i Juan Torres López “Democratizar la economía para salir de la crisis mejorando la equidad, el bienestar y la calidad de vida. Una propuesta de debate para solucionar los problemas de la economía española”, Podemos (2014).

de recursos i de recuperació de l'Estat del Benestar de certa efectivitat. Les esquerres que han accedit a les institucions, tant als governs municipals com en les negociacions o contrapunts en les oposicions, han aconseguit incidir únicament en la millora de la gestió.

Una gestió més social i menys injusta de l'aparell econòmic, la lluita contra la corrupció, la transparència i establir certs marges de participació popular en les decisions públiques són els aspectes que més centren els esforços, mentre les causes de fons de la misèria i la desigualtat, de l'espoli i la destrucció dels recursos naturals, no es veuen afectades. No és aquest el lloc on desenvolupar les múltiples mancances d'aquests enfocaments, però cal tenir en compte que per fer front a la sobreproducció del capitalisme i l'extrema competència que imposa el capitalisme global, cal començar a allunyar-se de les regles del joc.

Estimular la demanda interna i una modesta inversió públicoprivada en sectors d'alt valor afegit no són suficients per a una reactivació econòmica de llarg recorregut davant la necessitat del capital de purgar els excessos de capacitat productiva. Caldrà modificar el funcionament bàsic de nostre sistema econòmic perifèric. Som conscients que, en aquest entorn, col·lisionen dos models de societat: el propi de la reproducció del capital, agressiu, autoritari, explotador i altament desposseïdor de la riquesa col·lectiva, i el de la societat que aspira a construir un entorn social del "bon viure".

Ens els darrers temps veiem que cada cop més persones de la nostra societat estan disposades a donar suport polític a opcions que proposen la ruptura amb el capitalisme per avançar en la construcció de nous models de societat. Som conscients, per tant, que el gran repte de la propera dècada consisteix a saber plasmar en propostes concretes la il·lusió que transmeten els nostres plantejaments polítics. Es per això que partim de la base que un o dos projectes concrets que es comencin a desplegar a partir de la nostra intervenció transformadora poden tenir molta més potència política que mil discursos. Cap experiència que triomfa és una experiència petita; cadascuna és una mostra gegant que podem fer-ho.

"La reivindicació independentista esdevé per si mateixa un element desllorador que se suma també al procés de superació alternativa de la crisi. Cal començar a lluitar per recuperar i conquerir totes les nostres sobirania: productiva, energètica, alimentària, cultural, residencial, sobre la salut. A més, el guany de les sobirania és el camí imprescindible per poder fer front a les dures pressions que exercirà el poder quan, des de les classes populars, plan-

tegem un pols decidit a la cotilla d'austeritat amb la qual ens ofega la UEM".⁶ El concepte de Sobirania (re)productiva⁷ que emprem fa referència a una procés global encaminat a vincular els processos de producció amb les necessitats socials i materials de la població. Té un caràcter autocentrat, perquè el motor de la (re)producció és endogen: les pròpies necessitats i capacitats. No s'ha de confondre això amb el plantejament d'una autarquia en què cada municipi o regió ha d'abastir-se d'absolutament tots els béns i serveis desitjat. Ni tampoc es tracta simplement de reemplaçar el capital estranger amb un capital amb propietaris residents que operi sota els mateixos paràmetres.

El conjunt de canvis per la transformació del sistema productiu cap a un model que permeti el desenvolupament humà de les persones es poden encabir en una estratègia que denominem de sobirania (re)productiva. Cal plantejar opcions d'intervenció social més enllà de la gestió de la misèria, que esdevinguin punts de ruptura i de partida per a la transformació social. L'espai social sensible a propostes transformadores s'està consolidant de manera important, amb projectes que proposen transformar i superar el capitalisme partint d'espais microeconòmics, des d'on cal començar a bastir les nostres propostes.

D'altra banda, cal començar, doncs, a definir un escenari a escala regional i nacional que ens permeti començar l'articulació de propostes en la cobertura de necessitats i democratització del model productiu a partir de propostes de sobirania productives i reproductiva. "L'única estratègia independentista factible passa pel desenvolupament d'un conjunt de processos polítics i projectes productius i culturals que tinguin per objectiu la construcció de la sobirania (re) productiva, és a dir, la cobertura material de les necessitats -materials i socials- de la població a partir de les potencialitats i capacitats internes, construint un aparell productiu autocentrat. Uns processos que ja existeixen parcialment però que cal dotar-los d'un relat comú i, eventualment, impulsar-los amb la palanca institucional".⁸

6 Josep Manel Busqueta, Ivan Gordillo i Pau Llonch "La independència en un capitalisme gestionable (II)", Crític.cat (17/12/2015).

7 Escrivim (re)productiva per a fer referència a una simbiosi entre l'àmbit reproductiu i productiu fruit de la divisió sexual del treball en el capitalisme patriarcal. En el proper apartat es farà referència a aquesta unió dels termes.

8 Josep Manel Busqueta, Ivan Gordillo i Pau Llonch "La independència en un capitalisme gestionable (III)", Crític.cat (13/04/2016).

Les sobiranies són un plantejament estratègic per a la construcció d'un model productiu i social autocentrat, en què l'autodeterminació i el control social sobre els eixos estratègics –alimentació, habitatge, energia, cultura, sanitat...- perme-tran bastir una independència real i efectiva. Actualment, els estats de les eco-nomies més vulnerables veuen com la seva sobirania es veu minvada per la intromissió de les institucions supranacionals, que pressionen i controlen, i de les transnacionals, capaces d'incidir al seu favor en els marcs jurídics. L'estratègia de saqueig i intensificació de l'explotació del capital s'imposa a mode de xantatge a les economies perifèriques. Conquerir les sobiranies serà un escut per a fer front a la dependència i la subordinació política i econòmica. Controlar els aspectes bàsics de l'economia permet fer front a fenòmens com el tall del crèdit, la fuga de capitals i la desinversió, possibles conseqüències de trencar amb el marc de subordinació econòmica de la Unió Europea i de l'euro. Les estratègies de reconquerir les sobiranies, en resum, passa per construir àmbits de desconexió de la divisió internacional del treball i els fluxos financers i de compactació de la producció, distribució i consum dels béns i mercaderies es-sencials dins de l'àmbit nacional sot el control social.

Un model autocentrat ha de partir de dues premisses conjuntes:

- Desplegar les potencialitats dels recursos productius al territori: úni-cament aquells que són “desitjables” perquè no suposen un consum energètic alt ni un consum de recursos insostenible ni una emissió de contaminació que posi en perill el medi social i natural. Les potencia-litats han de ser coherents amb la cultura i la manera de viure de la població.
- Considerar les necessitats dels grups socials, especialment aquelles persones més vulnerables. Per exemple, detectar les necessitats de les persones en atur de llarga durada, de les famílies en risc de pobra-sa, tenint en compte tant les necessitats materials com els treballs no mercantils de cures com una primera etapa del desplaçament.

El conjunt dels mitjans de producció s'ha de posar al servei de la cobertura de les necessitats per a possibilitar una vida que pagui la pena ser viscuda. L'ob-tenció dels beneficis privats, motor que actualment guia la inversió determinant si els treballs i les (re)produccions són rendibles, ha de passar en un segon pla, subordinant-se a les necessitats socials. Cal centrar-nos en quina és la ma-nera més eficient, socialment satisfactòria i respectuosa amb el medi ambient de produir tot allò necessari per al desenvolupament de les plenes capacitats humanes.

En una economia globalitzada, com aconseguirà la viabilitat econòmica un model de (re)producció que no atén a les necessitats de la rendibilitat del capital, sinó que tendeix a l'organització social de la producció dels béns i serveis més bàsics? La viabilitat es basa precisament en el caràcter autocentrat del model. La competitivitat internacional deixarà de ser la principal variable d'organització de la producció i tindrà un paper més secundari. El fet que la producció i la demanda interna estiguin cohesionats i les cadenes productives el més compactades possible, fa que el model productiu es pot autorreproduir des de vincles de cohesió i cooperació productius i comercials.

Reptes per a situar el treball de cures en la independència: la simbiosi

Álvaro García Linera⁹ efectua una aproximació al concepte de “nació” partint de la forma del valor. Explica que existeix “un primer entorn mínim de sociabilitat donada pel valor d'ús, de relació entre els productes del treball i, per tant, dels membres de la societat en la seva activitat essencial d'obtenció dels mitjans de vida”. El cos social, històric, lingüístic, cultural té també una dimensió “d'auto-reproducció social, de realització col·lectiva, d'autorepresentació legitimada i políticament cohesionada de l'existència general material, imaginativa, cultural, administrativa individual i col·lectiva d'amplis conglomerats humans estables, territorialment assentats”.

Per tant, la independència d'un poble es constitueix en un entorn de reproductibilitat social general definida pels valors d'ús. La producció social dels valors d'ús i el seu intercanvi entre els individus i comunitats... En un model autocentrat, les necessitats alimentàries, residencials, energètiques, d'atenció sanitària i de participació cultural articulen d'un model de producció i distribució dels valors d'ús. L'intercanvi està guiat, i de vegades acotat, entre els recursos que disposa el territori i les persones receptores d'aquells valor d'ús. S'estableix una divisió dels treballs basats en el caràcter social del valor d'ús: s'organitzen els satisfactors de necessitats d'altres i ens proveïm de béns i serveis produïts per altres.

Des d'un enfocament feminista, que té en compte les tasques domèstiques i de cures, s'obren dos grans reptes. D'una banda, la independència dels pobles basada en l'estratègia de les sobiranes persegueix la construcció d'aquest àmbit nacional de reproductibilitat social que és definit pels valors d'ús, especialment dels elements estratègics de la reproductivitat. Però les feines domèstiques i

9 Álvaro García Linera, “Forma valor y forma comunidad”, *Traficantes de sueños* (2015).

de cures realitzades en la família patriarcal, al marge del mercat, no proveeixen valors d'ús socialitzats. És a dir, el treball domèstic i de cures no està subjecte a l'intercanvi directe en el conjunt de la societat.

El treball domèstic es realitza o bé en l'àmbit familiar - Delphy, des de la seva aportació al feminisme materialista, considera que les relacions home / dona es donen en un àmbit aïllat i que l'home s'apropia del treball domèstic de les dones- i amb el capital que organitza el sistema productiu en el que participa la força de treball que reproduceix – El feminisme obrerista de Dalla Costa explica que el treball produeix un plusvalor del qual se n'apropia el capital, que nega el paper d'unitat productiva de la família i assigna a les dones les feines de reproducció de la força de treball-. Però per qualsevol dels aspectes que analitzem, aquest intercanvi es troba regulat i mediat mitjançant un contracte sexual, que tradicionalment ha estat el matrimoni, però també hi ha altres formes de família es manté confinat a l'àmbit domèstic. Els valors d'ús dels treballs domèstics i de cura realitzats a la família patriarcal recauen sobre una força de treball que no incorpora el seu valor. El principal repte, doncs, és incloure el treball domèstic i de cures en l'àmbit de reproductibilitat social. Com diu l'economia feminista, posar la sostenibilitat de la vida en el centre¹⁰.

Cal una visió simbiòtica que vagi diluint la frontera que separa els àmbits de la producció i de la reproducció de la vida. Tots aquells valors d'ús que es requereixen per a tenir cura de la vida, d'un bon viure, han d'estar inclosos en l'àmbit de la reproductibilitat social, integrats en el model autocentrat de necessitats i recursos. Les necessitats que, com hem comentat, han d'orientar la producció són també les necessitats de cures de les persones, necessitats que inclouen un alt component emocional, que tenen un caràcter també íntim i personal, que no tenen horaris, que comprenen atencions contínues i recurrents però també imprevistos i urgències que no es poden deixar d'atendre. Així doncs, cal reconèixer en la sobirania (re)productiva simbiòtica totes aquelles relacions no mercantils, majoritàriament patriarcal, que proveeixen tot allò que no es pot obtenir en el mercat segons la lògica de la rendibilitat de la producció capitalista.

En segon lloc, el treball domèstic i de cures com a provisor de béns i serveis que són directament consumits per la força de treball és un dels principals receptors i usuaris de les mercaderies de consum, és a dir, dels béns salarials. Actua com a amortidor de les problemàtiques derivades de la manca i insuficiència de recursos econòmics i d'aquelles derivades de la despossessió

10 Amaia Pérez Orozco “La sostenibilidad de la vida en el centro... ¿y eso qué significa?”, dins “La ecología del Trabajo” (coord. Laura Mora), Bomarzo (2015).

per part del capital de l'esfera de la reproducció: el control de les finances de l'economia domèstica i el transvasament de recursos dels salaris cap als beneficis del capital financer mitjançant l'endeutament, l'especulació amb l'habitatge que en dispara el preu i en dificulta l'accés, les rendes monopolístiques de la provisió dels subministraments energètics i de l'aigua, la mala qualitat de l'alimentació, les mancances de l'educació i la sanitat...

Com a responsables de l'organització de la reproducció de la vida a les llars, la mirada de les dones aporta una visió acurada de les necessitats socials que cal satisfer i dels múltiples conflictes socials de les classes populars i el capitalisme. La visió feminista des de la reproducció de la vida, de les necessitats quotidianes, és el puntal de la construcció de l'àmbit de reproductibilitat social, és a dir, del país.

Construir les sobiranes des del feminisme

Aquests dos reptes que acabem d'explicar suposen un puntal de l'estratègia que denominem de sobirania (re)productiva. La socialització del treball domèstic i de les tasques de cures i una organització social dels recursos de la reproducció s'imposa com un dels eixos transversals. Per tant, el feminisme ha d'estar a la primera línia de les reivindicacions perquè és una pauta, una guia, per a la construcció de la sobirania.

La visió simbiòtica de la (re)producció, que inclou el valor d'ús del treball domèstic i de cures en el centre de l'àmbit de reproductibilitat social suposa una clau de volta en la transformació social. Aquesta visió simbiòtica proposa un canvi en la concepció temporal i material de l'economia. La definició de necessitats i recursos del model autocentrat serà una definició social, pensada i debatuda en els àmbits de participació de les sobiranes, i caldrà que tinguin en compte uns paràmetres reconfigurats.

La definició de les necessitats humanes, és a dir, dels valors d'ús a incloure en l'àmbit de la reproductibilitat, no pot limitar-se únicament a la capacitat de consum de les classes treballadores definida en termes mercantils. Per tant, caldrà desplaçar la formulació de les necessitats humanes en termes capitalistes – estímul de la demanda interna per a incrementar l'activitat econòmica- i fer-ho en termes d'una vida digna. Això suposarà no només la disminució i eliminació d'un conjunt de béns i serveis nocius per a la vida sinó que també farà emergir com a necessitats bàsiques, urgents i imprescindibles, els valors d'ús que el capitalisme patriarcal relega a l'esfera privada domèstica.

El feminisme, a primera línia, no només redefinirà els valors d'ús en funció de posar el sosteniment de la vida al centre, sinó també el mode de distribució i consum. Cal allunyar-se del consumisme i caldrà prioritzar unes formes de consum el més col·lectives possibles. La definició de les necessitats a discutir en les diferents estratègies de les sobiraniaes concretes haurà d'abordar la necessitat de reconèixer la mútua interdependència dels éssers humans i la vulnerabilitat de les vides, que han de ser cuidades. I haurà d'abordar també quina vida és la que val la pena viure, i quin és el bon viure que ha de guiar les sobiraniaes. Una vida que ens ha de permetre emancipar-nos i alliberar-nos, conèixer i actuar segons la nostra lliure voluntat i desenvolupar-nos a nivell humà a totes, a aconseguir aspiracions culturals, intel·lectuals, alimentàries, físiques i contemplatives.

Des del punt de vista dels recursos disponibles per al model autocentrat, caldrà superar la forma en que el capitalisme defineix els recursos productius des d'una visió utilitària i funcional, segons la capacitat d'afavorir l'obtenció i acumulació de beneficis. Caldrà tenir en compte que totes les persones som susceptibles no només de ser receptores de cures sinó també de realitzar-les per altres. La construcció de la sobirania (re)productiva ha de qüestionar fins les últimes conseqüències la divisió sexual del treball i per tant abordar l'organització social per a la satisfacció de les necessitats humanes en el seu conjunt, integrant tots els processos de sosteniment social que no necessàriament —de fet han històricament i selectivament segregat— transiten els circuits de producció i circulació de mercaderies.

Al seu torn, les necessitats i els temps de treball es definiran en funció del cicle humà de les persones i el flux social de necessitats, allunyant-se del cicle de reproducció del capital. La definició dels temps de treball haurà de tenir en compte el conjunt dels treballs que es fan en els diferents àmbits: a les empreses o unitats de producció, a la comunitat, a la família, a l'autoconsum.... A l'hora de definir la jornada laboral es tindrà en compte que tan sols és un apart del temps de treball que ocupa les persones en les diferents tasques, incloses aquells temps de participació en la vida comunitària i en els àmbits d'autoorganització indispensables per les sobiraniaes. El reconeixement del temps personal per a les cures pròpies i d'altres hauria d'anar encaminat a una socialització del treball de cures: es reconeix socialment aquest temps mentre es deconstrueix la ideologia familiar privada.

Com a horitzó estratègic, caldrà aproximar-nos a una societat en què "la distinció entre el treball necessari fet per persones distants i el treball dut a terme per a la reproducció d'una mateixa, l'entorn domèstic i la comuna, es desdibuixa

gradualment, de manera que el treball social s'integra en el treball domèstic i comunal, i tots dos es converteixen en la forma principal de treball social no alienant i no monetitzat".¹¹ La jornada laboral hauria de tendir a reduir-se i a tenir en compte les diverses situacions que poden esdevenir a les persones, possibilitant que cadascú pugui disposar del seu propi temps quan li faci falta i considerant que una part del temps de la força de treball pot esdevenir improductiu donada la vulnerabilitat de la vida, així com la diversitat de desitjos d'ocupar el temps en activitats no productives. La participació en el treball considerarà els cicles vitals de les persones, és a dir, les situacions canviants que al llarg de la vida determinen la capacitat i la disposició per a desenvolupar unes activitats o altres, o bé restar en un temps d'inactivitat.

L'estratègia de la sobirania ha d'anar encaminada a reduir el paper del mercat capitalista i la família patriarcal com a organitzadors de les cures de les persones i buscarà, com s'ha comentat, promoure els mecanismes d'organització social del treball de cures. D'una banda, es desenvoluparan els serveis públics que siguin efectius a l'hora no només de proveir l'atenció a les persones dependents o les necessitats educatives, sinó generar un nou sistema de drets personals dels quals ens coresponsabilitzem col·lectivament. Els serveis públics seran una eina per a generar un espai el més autònom possible de l'economia capitalista, on la lògica no sigui mercantil ni burocràtica, sigui una lògica de temps i materials per a la reproducció de la vida. La provisió de certs béns i serveis bàsics per a la reproducció de la vida a les llars, o altres àmbits, (habitatges, aliments, energia, transports, atenció de la salut, urbanisme, espais de socialització, etc.) traspasa la funció assistencialista i limitada dels serveis socials. També s'haurien de facilitar i ampliar els àmbits de gestió comunitària en què col·lectivament els grups s'autogestionin per distribuir-se certes tasques de cures, com la criança o l'atenció a les persones dependents.

Caldria partir d'un model organitzatiu que aconseguís abastar en la seva forma de funcionament totes les realitats productives existents en el territori. En aquesta direcció caldria dotar l'organització i planificació social de la (re)producció de la màxima descentralització possible. La sobirania (re)productiva planteja no només un canvi de productiu i comercial sinó un autèntic canvi polític: la participació de les persones en la gestió, ordenació i direcció dels processos productius per tal de que la producció estigui controlada socialment. Això implica introduir dosis de democràcia econòmica, tant en els centres de treball com en les institucions o àmbits organitzatius de planificació de l'eco-

11 David Harvey, "Diecisiete contradicciones y el fin del capitalismo", *Traficantes de sueños* (2014).

nomia. Per a poder construir les sobiranies, caldrà una descentralització de la presa de decisions i la implicació de la comunitat en els projectes productius. El punt de partida de la construcció de les sobiranies són els projectes a petita escala que es duen a terme o podrien plantejar-se en els àmbits municipals, l'èxit dels quals no depèn només d'una bona gestió o de les condicions favorables dels mercats, sinó que fonamentalment de l'arrelament social, és a dir, de la implicació de la població i el sentit que prenguin els projectes en la configuració d'àmbits d'autoreproducció social.

Per tant, la planificació social del model autocentrat tendirà a un alt nivell de descentralització i a buscar formes de participació, nivells que dependran de la natura de l'activitat econòmica. La implicació de les dones i la mirada feminista han de tenir un lloc fonamental en els àmbits de la democràcia econòmica, on es prenguin les decisions sobre l'organització del treball i de la producció, per a poder reconceptualitzar temporalment i materialment la producció, és a dir, configurar una concepció simbiòtica dels temps i emergir la importància dels valor d'ús de les necessitats socials. El rol social i polític de les dones s'anirà transformant a mesura que es doni protagonisme a les seves veus; de fet, aquest canvi de concepció es realitza mitjançant l'empoderament de les dones.

Per acabar, cal considerar el paper del procés constituent per impugnar i trencar amb el règim polític de subordinació i saqueig al capitalisme. Aquest instrument ha de permetre la participació popular en la construcció del país, amb la qual cosa s'haurà de realitzar amb l'extensió del debat sobre la construcció de les sobiranies a tots grups socials i àmbits de convivència. En el procés constituent popular i des de baix que fomenti la discussió i la capacitat d'autoorganització, haurà d'incloure nous protagonistes de la política i economia que ara en són el subjecte més vulnerable.

Les dones que hem estat el focus de l'estratègia capitalista de devaluació de la força laboral, amb la precarietat i els salaris més baixos, i que hem estat excloses de molts drets socials generalitzats, pensats en un treballador masculí que participa en el món laboral però no en el treball domèstic, hem de ser un dels subjectes clau per al procés constituent. També s'ha de tenir en compte especialment la interseccionalitat amb altres col·lectius vulnerables; per exemple, la raça i la condició de migrant. D'aquesta manera, les aportacions al procés tindran una dimensió àmplia que permetrà la generació de nous drets i noves llibertats més rics i inclusius, és a dir, un nou sistema de drets per a totes.

LLUITA FEMINISTA I TTIP

Per Carme Murias, activista de la
campanya No al TTIP.

M'heu demanat que parli dels Tractats i Feminisme, i començo dient que manquen mirades feministes, almenys des del Nord Global, sobre aquests tractats i que aquestes mirades, les accions i reflexions feministes són necessàries per comprendre'ls en tota la seva profunditat, per ampliar el debat i per aconseguir les majories socials

necessàries per a derrotar-los. Són necessàries, també, per a situar les lluites per aturar-los en una perspectiva antisistèmica de construcció d'alternatives al capitalisme. Les dones no volem continuar sent el sosteniment invisibilitzat d'aquest sistema.

Aquests tractats, com també el deute i l'austeritat, i les desigualtats i violències que els acompanyen, ens haurien d'interpel·lar sobre les nostres prioritats i les nostres pràctiques feministes; sobre el caràcter emancipatori dels nostres feminismes.

Parlar dels Tractats és parlar de l'avanç de l'ordre neoliberal a escala planetària, de la impunitat de les Transnacionals, però també és parlar de la Unió Europea i de la necessitat que tenim de polititzar aquest tema, de tenir un discurs crític majoritari sobre aquesta UE antidemocràtica i neoliberal, construïda al servei dels interessos del gran capital, i que ens allunya de la capacitat de decidir sobre les nostres condicions de vida. Derrotar aquests tractats és derrotar una part fonamental d'aquesta construcció.

Quan parlem dels Tractats tenim al cap el CETA, TTIP i TISA, els que ens impacten directament, i com a molt afegint el TTP; però la UE impulsa i imposa molts altres tractats. De fet, des de 2006, la negociació d'aquests tractats constitueix un pilar fonamental de la seva política comercial, i quan ens enfrontem al CETA-TTIP-TISA hem d'enfrontar-nos també a aquests altres tractats, a aquest model de comerç i inversió depredador i vulnerador de tots els Drets que practica la UE i les transnacionals, i les que són catalanes, també; allà on s'instal·len. Tot plegat ho fem per construir o reconstruir una Solidaritat Internacionalista forta que neix de compartir lluites.

El TTIP (Tractat Transatlàntic de Comerç i Inversió UE - EUA) va ser donat per mort per la socialdemocràcia europea aquest estiu com a estratègia de desmobilització per col·locar el CETA, però malgrat les dificultats provocades per les lluites populars i les filtracions continua negociant-se. Així, també hi ha el CETA

(Acord Global de Comerç i Inversió UE-Canadà), que és el centre d'aquesta tardor en resistència i que malgrat la imposició autoritària, una vegada més, al Parlament de Valònia encara el podem revertir i són més necessàries que mai les mobilitzacions populars per aturar-lo. Per altra banda, hi ha el TISA (Acord Global per la liberalització dels Serveis) del qual sabem molt poc, però que en sentirem a parlar ben aviat, són tractats perillosos, anomenats de segona generació perquè no eliminen barreres arancelàries, eliminen o desregulen drets i normatives i són tractats que afecten a totes les articulacions de la vida quotidiana posant en greu perill la sostenibilitat de les vides. És així com diu Sílvia Federici, que canvien la condició primària de la reproducció social i la canvien d'una manera que ens separa radicalment, que no ens permet controlar res, ni els recursos, ni les mesures polítiques, ni les activitats.

Es tracta de projectes d'explotació i desposseïció al servei d'un capitalisme cada vegada més brutal que pretén el control total de la societat i imposar-nos l'empresa com a únic horitzó de les nostres vides. I si aconsegueixen imposar-los, hauran aconseguit la Constitució Global del Capital de la qual parlava el primer president de l'OMC l'any 94 quan definia els TLC com "l'esforç de crear una constitució internacional dels drets del capital". A més, tindran uns efectes globals perquè configuren immenses àrees de lliure comerç, d'impunitat de les transnacionals, amb capacitat per imposar les seves regles de joc a la resta del món.

A Europa, amb l'excusa de la crisi ens van imposar les polítiques d'austeritat i les mesures antisocials a Grècia i al sud d'Europa, i també sobre els nivells de pobresa, desigualtats i violències. Les conseqüències d'aquestes polítiques cavalquen sobre els tractats que asseguren allò que ja han aconseguit: ampliar-lo i aprofundir-lo i fer-lo irreversible per un llarg període de temps.

Aquests tractats estan plens de clàusules, mecanismes i reglaments molt coercitius, mercantilitzadors i protectors de la inversió privada que persegueixen eliminar definitivament tota trava política i jurídica al desplegament de la lògica capitalista, amb dos grans objectius :

- L'expansió del mercat capitalista, amb desregulacions, mercantilització i privatització de béns i serveis públics.
- Trencar la possibilitat d'implementar polítiques públiques a favor de les majories socials, dotar a les transnacionals d'un status preferent com a subjecte de drets front les necessitats més bàsiques.

La liberalització i expansió del mercat capitalista impliquen a Europa arrasar les conquestes socials de molts anys de lluites populars, feministes, obreres, ecologistes, camperoles, antimilitaristes... Desregular vol dir eliminar les barreres al lliure comerç i aquestes barreres són, en definitiva, els drets socials, laborals i ambientals.

En realitat, en l'apartat de la cooperació reguladora, molt central, s'utilitzen molts termes com "convergència", "harmonització" o "reconeixement mutu", i en realitat són eslògans semàntics, perquè la veritat és que volen anar més enllà de la flexibilització de les normes existents, com a mínim en el TTIP, i escriure-les directament. A més, apareix una institució sinistra, el Consell de Cooperació reguladora, una comissió tècnica de funcionaris no elegits per nosaltres i sobre la qual no tindrem cap tipus de control. Aquesta tindrà poder polític per decidir sobre temes fonamentals per nosaltres, mesures polítiques legitimades democràticament com garantir els subministraments bàsics, recuperar l'habitatge públic, paraitzar privatitzacions o relocalització de serveis, entre d'altres. Així, tots aquests punts podrien ser vetats o modificats per aquest Consell fins i tot abans de passar pels parlaments. El que encara és més greu és que els tractats vius que poden continuar regulant després de finalitzar les negociacions i d'una manera encara més oculta que durant les negociacions.

Altres clausules mercantilitzadores i que impedeixen o dificulten qualsevol canvi són:

- *Clàusula del Tracte Nacional en la contratació pública.* Els concursos de licitació d'obra pública s'han d'obrir a les transnacionals i aquestes concorreran en igualtat de condicions que una empresa nacional, una pime, una cooperativa o que una empresa d'economia social. Això tindria efectes devastadors que ja podeu imaginar: pèrdua de llocs de treball remunerat, encariment dels serveis, impossibilitat de polítiques afavoridores de l'economia social. La contractació pública de béns i serveis a la UE era en el 2013 de dos bilions d'euros així que ens trobem davant d'un gran negoci que difícilment empreses com ACS, Martinsa o d'altres deixaran escapar .
- *Clausula del Trinquet.* Allò que s'ha aconseguit està consolidat. Podria significar la impossibilitat de no poder fer front a la despeses d'indemnitzacions, de remunipalitzar la gestió de l'aigua, de revertir la privatització de la Sanitat.
- *Neutralitat econòmica.* Planteja que si a un sector hi ha oferta pública i privada, com passa per exemple amb la nostra sanitat i educació,

tindran el mateix accés als ajuts públics.

- *ICS (abans ISDS) o mecanisme de resolució de conflictes Empresa / Estat.* Aquest és, sens dubte, el tema més conegut i més controvertit dels tractats . Una empresa pot denunciar a un estat per qualsevol iniciativa legislativa, sigui al nivell que sigui, si considera que perjudica les seves inversions i la previsió de guanys futurs. I ho pot fer acudint a un Tribunal d'Arbitratge Privat, demanant indemnitzacions milionàries a les quals els estats no poden fer front. Es tracta d'un xantatge i una extorsió als estats i suposa la privatització i la privació de la justícia. Aquesta es produeix perquè els pobles, els col·lectius afectats només poden acudir a la justícia ordinària del seu país i a vegades ni això. I privatització perquè aquests tractats completen la construcció d'allò que Juan Hernández Zubizarreta i Pedro Ramiro (OMAL) anomena "l'arquitectura de la impunitat jurídica de les transnacionals; un ordre jurídic privat, opac, que actua només amb criteris de comerç i inversió i que han anat construint a través de tractats i acords de tot tipus i blinda els drets de les transnacionals . I no només és el blindatge, és la manca quasi bé total de les obligacions i la manca de control sobre aquestes. És impossible entendre el poder de les transnacionals i la construcció d'aquesta impunitat sense la complicitat de les institucions financeres internacionals i la dels estats; de l'estat matriu que els donen tot tipus de suport convertint els interessos de les transnacionals en interès públic i dels estats receptors que actuen en aliança total amb les transnacionals en contra dels seus pobles. Un exemple seria el de Mèxic com a model d'estat al qual aspirem.

Cal tenir present que finals d'octubre s'han fet alguns moviments en el sentit de posar límits a aquesta impunitat: la Campanya Desmantellant el poder de les Transnacionals va treballar dur a la comissió de DDHH de l'ONU per un tractat vinculant que obligués les TN a respectar els Drets Humans. El Parlament de Catalunya va aprovar la creació d'un Centre d'Avaluació dels Impactes de les Empreses Catalanes a l'Exterior.

Les lluites contra aquests tractats no són lluites entre partidaris de lliure comerç (un dels molts termes despolititzadors) i els "antiquats" d'esquerra radical i d'extrema dreta proteccionistes; no. Les lluites contra aquests tractats formen part de les lluites de les majories populars per a protegir-se de les saquejades socials provocades per la constant mercantilització de les vides, pel permanent conflicte entre la sostenibilitat de les vides i l'acumulació capitalista, tan antic com l'existència del capitalisme.

Aquestes lluites són les lluites de la nostra realitat quotidiana, les lluites per decidir sobre els nostres cossos, per viure una vida lliure de violències masclistes, pel dret a la salut, a l'educació, a un treball remunerat digne, a l'habitatge, a l'aigua, a la sobirania alimentària i tantes altres contra la precarització constant de les nostres vides. I són aquestes lluites les que poden derrotar tots aquests tractats.

Aquest conflicte capital/vida està travessat per múltiples desigualtats, no només les de classe; també les determinades per l'heteropatriarcat entre altres. Situar la nostra anàlisi dels tractats com a instruments d'aquest conflicte ens permet polititzar un terreny de conflicte invisibilitzat però fonamental pel sosteniment del sistema, el terreny on el sistema s'ajusta: els treballs de cura de les vides i els recursos de la natura. Visibilitzar-los és fonamental per enfrontar el capitalisme i els seus tractats i els altres mecanismes de dominació. Cal entendre el nostre paper i acumular forces socials necessàries per a derrotar-los. No es pot construir res nou si no enfoquem aquest tema.

I per enfrontar-nos com a feministes a aquests tractats necessitem aprendre de les experiències de les dones i les feministes del Sud Global. Necessitem comprendre que l'expansió de la frontera de la mercaderia cap als espais de la vida cada vegada més reduïts fou, i és, una guerra real, no metafòrica, contra

les dones. Les transnacionals continuen expandint-se a costa dels cossos, de les vides d'aquelles i aquells que tenen cura de la vida, i de les defensores dels Drets Humans; ho veiem cada dia .

Es tracta d'una guerra perquè elles ocupen aquests espais, perquè són les comunitàries, les arrelades a la terra i al territori, les que conserven la biodiversitat del planeta o el desenvolupament de la sobirania alimentària. Són les defensores dels rius, les que, en definitiva, obstaculitzen l'acumulació capitalista. Són les últimes responsables de sostenir les vides permanentment menyspreades.

D'aquesta responsabilitat i aquesta guerra ens parlen els feminicidis, els cossos torturats a les màquiles; expressió màxima de l'explotació i domesticació del treball, i la presència massiva de les dones en les migracions al nord, el tràfic de persones o la mercantilització dels cossos.

S'està tornant una i altra vegada al NAFTA (Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord) i als seus més de 20 anys de vigència, fet que va suposar l'adaptació total de la legislació de Mèxic als mandats del tractat, el desmantellament de l'Estat de Dret i la conversió de l'Estat en el gran facilitador dels negocis privats i repressor de les lluites de defensa de les vides.

Cal preguntar-nos què té a veure amb tot el que s'ha explicat anteriorment amb tot el que és relativament nou: el fenomen que coneixem com les noves guerres, la paraestatalització, el control de la societat per corporacions d'homes armats, els grups mafiosos, càrtels de la droga, bandes armades que actuen al marge de l'estat perquè l'estat és ja pura ficció, etc. La seva manera d'actuar d'una crueltat que produeix espant, que paralitza, que va destinada a trencar els vincles comunitaris i a reconstruir unes masculinitats incapaces de sentir empatia i que s'expressa i es construeix exercint aquesta crueltat. El cos de les dones com a camp de batalla on s'expressa aquesta nova masculinitat i el caràcter depredador d'aquest capitalisme en crisi (Rita Segato: *La escritura en el cuerpo de las mujeres asesinadas en Ciudad Juarez. Territorio , soberanía i crímenes del 2º Estado*) i que us podeu descarregar per Internet.

.. I si aquest fos el model cap on anem?

Tan important és per a nosaltres com comprendre què tenen a veure els tractats amb tots aquests fenòmens és entendre que en les resistències de les dones hi ha formes col·lectives d'organització de la vida quotidiana fora del mercat capitalista. Hi ha contrapoder i recuperació de sobiranes. La història d'aquestes resistències, de les experiències col·lectives i els coneixements acumulats en

relació al sosteniment de les vides, les lluites per la terra, les olles col·lectives, les tontines i tantes altres, són part essencial de les resistències al capitalisme, i en elles ens hem de reconèixer les feministes del Nord.

I ara, aquesta guerra que tenim aquí; ara que amb les polítiques d'austeritat i d'ajustos veiem com es dilueixen les responsabilitats col·lectives del sosteniment de les vides i com aquesta responsabilitat es trasllada a les llars on s'invisibilitza, es feminitza i es naturalitza mitjançant un discurs (no només discurs) ideològic familiarista, biologista i profundament antifeminista destinat a imposar al menor cost possible als drets del capital, l'apropiació d'allò public-comú i la dissolució dels teixits socials. Ara que es criminalitzen les lluites i que ens volen imposar aquests tractats, que els elements bàsics, necessaris per la reproducció social de milions de persones a tot el món estan sent destruïts, la reconstrucció de les vides quotidianes és una possibilitat i una necessitat urgent.

El conflicte entre el capital i les vides és irresoluble i necessitem transitar cap a un altre model econòmic i social que posi les necessitats de les persones i el planeta al centre. I per a poder «governar la transició» (Amaia P. Orozco) necessitem resistir l'expansió del capital, i les feministes hem de ser-hi, en aquestes lluites, una de les quals és la lluita contra aquests tractats, però també les lluites en contra de les privatitzacions, en contra de la mercantilització de les dimensions de la vida.

També necessitem lluites que afavoreixin la desprecarització de les vides, i que alhora que donen resposta a urgències socials, contenen formes col·lectives i desmercantilitzadores de respondre a les necessitats. Calen "lluites que ens permetin disputar sobirania i autonomies personals i col·lectives per decidir sobre el nostre present i futur; disputar la primacia de la sostenibilitat de les vides front el lucre privat, disputar els sabers de les dones i pobles davant del pensament corporativitzat, disputar el ser, el saber i l'estar a les transnacionals" (Gonzalo Fernández OMAL). En definitiva, lluites que obrin camins i que reconstrueixin teixits socials, arrelades als cossos i al territori, que els reconguin i els defensin.

Se'ns obren molts debats sobre nous horitzons cap on volem caminar, quines vides, per a qui, com ens en coresponsabilitzem, quines estratègies seguim, com democratitzem aquests debats en què les feministes tenim molt a dir. Per acabar, cal mencionar dos temes importants: la nostra dignitat no pot ser feta en base a la altres ni dels recursos del planeta. No podem continuar cegues al que hi ha darrere del nostre menjar, de la nostra roba, del nostre mòbil...

“Hem de polititzar les llars, l’espai on es realitza més de la meitat dels treballs necessaris per sostenir el sistema i que és l’espai de l’heteropatriarcat per excel·lència. Hem de repartir temps, tasques, recursos i desresponsabilitzar-los de la sostenibilitat de les vides. Hem de polititzar les experiències quotidianes de les dones que sostenen les vides menyspreades i que constitueixen una força enorme per a una altra economia” Amaia P. Orozco.

SOBIRANIA SOBRE EL PROPI COS.

Per Georgina Monge, militant de
Justa Revolta.

Per què és necessari, com a dones, reivindicar el “propi cos”?

Pel moviment feminista, el concepte “cos” ha estat clau principalment per dues qüestions. Per una banda, per poder analitzar i comprendre les arrels del domini masculí. Per l'altra, per entendre com s'ha construït de manera social i contextualitzada la identitat social femenina.

A les nostres societats s'ha donat una clara categorització jeràrquica de les facultats humanes; és a dir, s'ha dividit categòricament i s'ha donat un pes diferencial a què poden o no poden fer els homes i què poden o no poden fer les dones, inferioritzant en aquest cas les capacitats de les dones. Paral·lelament, s'ha identificat les dones i allò femení amb una concepció degradada de la realitat corporal. I tot plegat, tal i com Silvia Federici explica a “Calibán y la Bruja”, ha estat històricament instrumental a la consolidació del poder patriarcal i, a la vegada, ha estat fonamental per l'explotació masculina del treball femení. Federici exposa com, a partir d'aquí, “les feministes han tret a la llum i han denunciat les estratègies i la violència per mitjà de les quals els sistemes d'explotació, centrats en els homes, han intentat disciplinar i apropiarse del cos femení, posant de manifest que els cossos de les dones han constituït els principals objectius –llocs privilegiats- pel desplegament de les tècniques de poder i de les relacions de poder”¹.

Quan es parla de la Sobirania pel dret al propi cos s'està abraçant un camp extens de continguts, tots ells fonamentals per entendre les desigualtats que afecten les dones a les societats capitalistes patriarcales. En aquest sentit, parlar de cos és parlar de natalitat, maternitat, sexualitat, salut, drets sexuals i reproductius, avortament, treball sexual, pornografia, cosificació, indumentària (i religió), gestació subrogada... I cadascun d'aquests temes donaria per una xerrada sencera. Per tant, s'intentarà fer pinzellades de tots els temes possibles al llarg de l'exposició, amb el risc de caure en certa superficialitat, però amb la

1 FEDERICI, Silvia (2004). “Calibán y la bruja. Mujeres, cuerpo y acumulación originaria”. Ed. Traficantes de Sueños, Madrid. Pàg.27.

voluntat que serveixin de microexemples per començar a construir el mapa del que hauria de ser la sobirania del propi cos.

El cos té un significat social i no es pot entendre de manera transhistòrica o descontextualitzada. Per tant, la reivindicació del propi cos que es planteja en aquest escrit només té sentit contextualitzada dins el sistema capitalista patriarcal.

El capitalisme patriarcal, com a marc econòmic i de relacions socials, es distingeix per basar-se en una divisió social del treball que és alhora una divisió sexual del treball. Sota aquesta divisió, es sotmet el treball femení i la funció reproductiva de les dones a la reproducció de la força de treball. Es dona una mecanització del cos proletariat, i la dona passa a ser bàsicament una màquina de nous treballadors. A partir d'aquí, malgrat l'esfera reproductiva és una font de creació de valor i explotació, el capitalisme se'n serveix a la vegada que l'invisibilitza; en aquest sentit, el que fa el capitalisme és mistificar la reproducció com un recurs natural o un servei personal i al mateix temps s'aprofita de la condició no-assalariada del treball que comporta.

L'arrel de l'explotació patriarcal de les dones en el capitalisme es troba en aquesta expropiació del treball domèstic i invisibilització del mateix.

En aquest marc, el cos de les dones ha estat apropiat per, d'una banda, per l'estat, i d'altra, per part dels homes, i ha estat forçat a funcionar com un mitjà per la reproducció i per l'acumulació del treball.

Aquesta és una concepció que queda molt ben resumida amb la idea de Federici que en les societats capitalistes i patriarcals el cos és a les dones el que la fàbrica als homes: el principal terreny d'explotació, però també el principal terreny de resistència.

Per què té molt de gènere aquest control del cos?

L'apropiació dels cossos per part del sistema econòmic per tal de posar-los al servei del mercats i de les necessitats productives és comuna a homes i dones (i més si tenim en compte tots els tipus de treball, i entenem que el treball domèstic i de cures també té una funció productiva). Però el control específic dels cossos de les dones per supeditar-los a les necessitats de l'estat per tal de tenir control sobre la natalitat, en tant que això és igual a tenir control sobre la present i futura mà d'obra d'un país, no té equivalent en els homes. Només en casos d'excepcionalitat: les guerres. En aquest cas els cossos dels homes també s'han vist instrumentalitzats per supeditar-los a interessos d'estat, però

com s'ha dit, això només s'ha donat en casos d'excepcionalitat. Per tant, el domini de gènere sobre el cos té molt a veure amb la capacitat reproductiva de les dones, ja que això implica un control natalitat, ergo un control de la present i sobretot de la futura mà d'obra. Però aquest domini no s'aconsegueix de forma pacífica: ha estat i és necessària una domesticació i un disciplinament dels cossos.

Com s'exerceix el domini sobre el cos de les dones en el capitalisme patriarcal?

El domini sobre el cos de les dones en el capitalisme patriarcal s'ha exercit a través de dos mecanismes interconnectats: materials i morals. De fet, aquesta moralitat es posa al servei de les necessitats materials del capitalisme patriarcal.

Els mecanismes morals se serveixen de tot un seguit de submecanismes socials i culturals, basats en l'autocontrol, en fer-nos responsables del que ens passa, mentre que paral·lelament es camuflen les relacions de poder desiguals i les causes d'exclusió estructurals. Per tant, se serveixen d'una ideologia, la qual, evidentment, està al servei de la classe dominant.

Aquesta ideologia té molt poder domesticador, perquè "transforma" les normes imposades en suposats "consensos". Aquestes normes es presenten com a la única possibilitat possible (no hi ha alternativa!). Això porta a que haguem d'acceptar situacions, per injustes que siguin.

Aquestes normes se sustenten, com expliquen Foucault o Butler, en un seguit de pràctiques discursives, que interioritzem inconscientment, i a través de models i imaginaris que les reafirmen.

De fet, Judith Butler diu que els cossos són construccions que es modelen i estilitzen a través dels discursos i les pràctiques. El cos dels homes és el que es defineix per a si, i es defineix per la cerca del poder i l'allunyament i menyspreu de tot allò femení. El cos masculí és important, autosuficient, racional i no emocional. Es vincula a la força física, a la violència legitimada, i a la llibertat sexual, social i de moviment. El cos de la dona, per contra, seria l'altre, el que no és el cos masculí.

Exemples d'aquests mecanismes de control ideològic dels cossos:

- *Estigma de puta*. Com explica Mireia Darder a "Nascudes pel plaer", hi ha diversos mecanismes que la societat utilitza per controlar la se-

xualitat de la dona i el seu accés al plaer, i la paraula puta és una eina fonamental per controlar-la. Així, si no compleixes amb els requisits morals socials, ets una puta. Si surts de nit, ets una puta. Si et lles amb un tio que no coneixes, només per plaer, ets una puta. O si vas amb una faldilla curta, també ets una puta. L'insult fa la funció de mecanisme corrector de les conductes desviades del que hauria de ser la "feminitat adequada".

- *Cultura de la por i la violació "merescuda"*. Tal i com explica Virgine Despentes a "Teoría King Kong", sempre es posa en dubte la paraula d'una dona que diu que ha estat violada. S'ha d'explicar molt, justificar que sí, que realment no era consentit. El qüestionament sempre es dirigeix a la dona: tu ja li vas deixar clar que no volies? Segur que no vas donar peu a malentesos? Vas ser clara amb ell? Ens hauríem de preguntar, per contra, com pot ser que si totes coneixem una dona que ha estat violada, com és que no coneixem a cap violador? En definitiva, perquè malgrat no es faci explícit, implícitament els homes disposen del consentiment legítimat per poder disposar del cos de les dones sense que això els hi comporti cap perjudici. I això està avalat per dades recents que diuen que un 30% del homes violaria una dona si això no tingués conseqüències penals².

La dona violada com a dona tacada, avergonyida i contaminada de per vida també és un d'aquests mecanismes de control. Missatge: si transgredeixes l'espai que et toca, si surts de nit, si parles amb homes desconeguts, pots ser violada, i per tant t'ho mereixes. I així és com la violació es converteix en un risc inevitable, inherent a la condició femenina.

Així, l'estigma de puta o la violació com a risc inevitable de ser dona tenen molt a veure amb tot el control que s'exerceix de les dones, a través de la moral i la ideologia, sobre els nostres cossos. I tot això, en definitiva, està absolutament lligat amb el control de la sexualitat. Aquest control de la sexualitat és el que permet que les dones no es desviïn del rol que els pertoca: rol passiu, rol exclusivament cuidador i mai cuidat. Es reserva a les dones una sexualitat no lúdica, més vinculada a la reproducció que al plaer. I això es fa amb finalitats utilitaristes, orientades al control de la natalitat, i al manteniment d'una estructura econòmica bàsica del capitalisme patriarcal, que és la família mononuclear, a la qual, a través de la divisió sexual del treball, tots els membres de la llar participen en el procés d'acumulació capitalista. I com diu Maria Jesús Izquierdo,

2 <http://www.locasdelcoño.com/2016/11/violarias-a-una-mujer-si-supieras-que-na-die-se-enterara-y-tu-accion-no-tendra-consecuencias-penales/>

la manera més barata d'externalitzar tots els costos de la vida és que els facin les dones, i per amor (o sigui gratis).

En el tema del control i la invisibilització de la sexualitat femenina, no acabariem; però exemples n'hi ha milers: el punt G fa quatre dies que es coneix, de la pròstata femenina no se'n parla, el clítoris no apareix als llibres escolars... Tots ells demostren com només es pot parlar de la sexualitat femenina quan aquesta està orientada a la reproducció. En aquest sentit, cal recuperar a Alexandra Kol-lontai, qui ja deia l'any 1918, en el seu text "Lucha de clases y sexualidad", que la classe obrera ens hem d'apropriar del nostre propi codi moral sexual, i no hem d'assimilar críticament el que ens ve imposat per les classes dominants.

Aquests discursos, aquesta moral, aquesta ideologia, tenen efectes molt materials en els cossos de les dones (violacions, assetjament, violència masclista, etc.). En paraules de Butler, es dóna una alienació del cos, que cada cop és més valorat pel seu potencial mercantil. Butler també parla d'una política de desposseïció dels cossos, fent una analogia de l'acumulació per desposseïció de Harvey. Això és el que des del feminisme hem anomenat la cossificació de les dones. Virgine Despentes ho descriu molt bé, quan diu que "mai abans una societat havia exigint tantes proves de submissió a les normes estètiques, tantes modificacions corporals per feminitzar un cos"³.

S'ha generat tot un imaginari que aprofundeix la mercantilització del cos (i de la vida en general) i que s'empara en un discurs de les "llibertats individuals". Això està molt relacionat amb les pràctiques d'autodisciplinament de les que hem parlat. S'imposen a les dones estàndards físics impossibles, que precisament pel fet de ser impossibles resulten extremadament rentables: les dones mai podran tenir prou pits, tenir la cintura prou estreta, mai podran estar prou primes, mai podran tenir zero cel·lulitis. Per tant, el consum de productes, fàrmacs i cirurgies vàries resulta infinit.

I el pitjor de tot és que aquesta nova subjectivitat es ven en clau d'autonomia i elecció pròpies: triem fer dieta, triem operar-nos, triem depilar-nos. Ens venen la idea que el nostre alliberament passa per aquestes eleccions. Aleshores, veiem com mentre que per una banda s'incita les dones a capitalitzar els seus cossos, per altra se les inferioritza pel mateix: se les culpabilitza de ser violades, i se les denigra com a putes. En aquest sentit, no es tracta de jutjar-nos entre nosaltres per depilar-nos o per fer dieta. Però sí que cal fer visibles els

3 Despentes, Virgine (2006), "Teoría King Kong". Ed. Melusina: Madrid. Pàg. 19.

mecanismes socials i culturals pels quals ens sentim permanentment pressionades a fer-ho.

Un exemple de cossificació és el Six-pack mums. En aquest cas, s'espera que la dona, malgrat es quedi embarassada, no perdi "els quadradets" dels músculs de la seva panxa. L'imperatiu moral de ser mare se suma a l'imperatiu material d'haver de seguir estant bona.

El que està clar és que reduir les dones a un cos no és un gest innocent, ja que ens col·loca en aquesta subcategoria que promou la nostra objectització i mercantilització. Ens trobem, per tant, davant de la necessitat de desafiar els imaginaris d'objectització per tal de poder posicionar-nos com a subjectes.

Què reivindicuem quan reivindicuem el "propi cos"?

Sembla que individualitzem quan parlem del "propi" cos però, en el cas de les dones, és un dret absolutament col·lectiu. Perquè, com hem dit, el control dels cossos de les dones sempre ha estat un tema d'estat i d'homes.

Alhora, cal vigilar a no caure en determinismes biològics en les nostres reivindicacions. Precisament, el determinisme biològic és una forma de control dels cossos de les dones: es presenta com a biològic el que en realitat és social. I a partir d'aquí es venen "mantres" molt útils com que les dones estan més predisposades a la cura, l'existència de l'instint maternal... De fet, un exemple de determinisme biològic seria la maternitat. Cada cop operen més discursos de retorn a la natura o d'una veritable essència femenina, coincidint justament amb un moment de crisi econòmica i desmantellament de tots els serveis públics (els quals, com sabem, es traslladen a les llars perquè els facin les dones de manera no remunerada).

Per tant, hem d'entendre que la desigualtat no ve tant del cos com a quelcom biològicament donat sinó com a la construcció que hi ha sobre aquests cossos. És a dir, hem d'enfocar el cos no com a essència sinó com a existència. És per això que el dret al propi cos és un dret creuat per variables múltiples, i, per tant, s'ha d'abordar des d'una perspectiva interseccional. Els drets sobre el propi cos de les dones es veuen especialment afectats per la classe social i l'origen.

El control de la reproducció s'ha orientat quasi exclusivament a les dones de classe obrera. Les de classe burgesa, com a màxim, han vist els seus cossos controlats per tal de poder mantenir llinatge. Però el domini de masses s'ha

orientat a les dones treballadores. L'exemple més clar: l'avortament. Un acte mèdic es converteix en una qüestió moral. Està clar que en temes d'avortament les dones amb diners sempre han tingut un marge de sobirania més gran, que a través dels seus metges privats o de viatjar a Londres han avortat quan han volgut. Ofensives com la contrareforma de la llei de l'avortament s'orientaven clarament al les dones de classe treballadora. I tot apunta que aquesta ofensiva es pot reemprendre amb força a curt termini perquè recentment la ministra de sanitat del PP, Dolors Montserrat, ha nomenat com a directora del ganivet de Sanitat i Igualtat a l'antiavortista i membre de l'Opus Dei, Julia de Micheo.

El capitalisme com a sistema econòmic i social està necessàriament vinculat al racisme i al sexisme. Un exemple d'això és que es dona una especial cosificació i sexualització dels cossos de les negres. Ja ho deia Angela Davis quan exposava com a Estats Units i a d'altres països capitalistes, les lleis contra la violació van ser originalment formulades per tal de protegir els homes de classes altes davant de les violacions que poguessin patir les seves filles i dones. I, com diu l'autora, això ha provocat que les dones de classe treballadora quedessin desprotegides, alhora que el nombre d'homes blancs processats per violència sexual contra aquestes dones hagi estat sempre molt baix. Un altre exemple és el terme "Trata de blancas". Es comença a conceptualitzar com un problema a abordar quan el tràfic es fa amb dones blanques, perquè amb les negres feia anys que es feia però això era "normal".

Cada cop és més recurrent la justificació del racisme a través de la llibertat del cos. Sempre dels cossos de les dones. Els debats sobre què es mostra i què no, com a pretext de racisme i de sexisme estan a l'ordre del dia. Mostra d'això és com de preocupat està tothom per un burkini. Al final del que es tracta és de que no siguin les dones les que decideixin si volen fer nudisme, anar amb burkini, o anar com vulguin.

Un exemple de tot plegat és la gestació subrogada. Qui es pot permetre una gestació subrogada si es vol garantir unes condicions de vida digna per les dones gestants? A Estats Units, un dels llocs on es donen més garanties per les dones gestants, un ventre de lloguer val 200.000 dòlars. Per tant, poder-hi accedir està absolutament lligat a la classe social. El que acaba fent la majoria de gent que vol accedir a un ventre de lloguer és recórrer a les fàbriques de dones gestants de l'Índia o Tailàndia. Per tant, s'acaba explotant els cossos de dones de països empobrits per tal de donar resposta a les voluntats de paternitat i maternitat de les persones del terç ric del món. Així, la maternitat subrogada acaba tenint, de nou, molt a veure amb la classe, i també molt amb la raça.

És per tot plegat que hem de parlar d'una política del cos. Hem de treballar per construir des dels moviments socials representacions, imatges, conductes, etc., de configuració corporal que promoguin el coneixement i el respecte als drets de les dones, tant a nivell individual com col·lectiu. Això passa per entendre les relacions socials i de gènere que operen sobre els cossos i els condicionen.

Com fer-ho, això?

- No caure en ubicar el cos, i tot allò que el travessa, a l'esfera privada: sexualitat, maternitat, part...
- No biologitzant les implicacions que té el cos, ja que aleshores estem reforçant la seva objectificació.
- No individualitzar el dret al propi cos. Si el cos és meu, jo sóc la responsable del que li succeeix? És la societat la que ha de vetllar perquè el cos de cap dona no sigui violentat, no es pot individualitzar la responsabilitat.

Cal, per tant, trencar amb l'imaginari neoliberal, que individualitza els problemes, i que imposa la seva ideologia a través de la suposada "llibertat d'elecció". No es pot fer recaure tota la responsabilitat en les eleccions de cada persona, mentre s'invisibilitzen tots aquells factors externs que condicionen aquestes eleccions, ni es pot invisibilitzar l'estructura econòmica que hi ha al darrere, precisament dissenyada per generar desigualtat.

Per tant, com ens agrada dir a les feministes, el cos és un camp de batalla. I, com a tal, l'hem de batallar. Perquè el cos pot ser un terreny de domini, però també un espai de denúncia, de reivindicació i de lluita. Cal desafiar els imaginaris d'objectització per tal de poder posicionar-nos com a subjectes. I per això és necessari una redefinició de les relacions d'explotació de classe i de gènere, que passen tant per uns canvis en l'estructura com en els imaginaris.

endavant
organització socialista d'alliberament nacional

endavant.org